

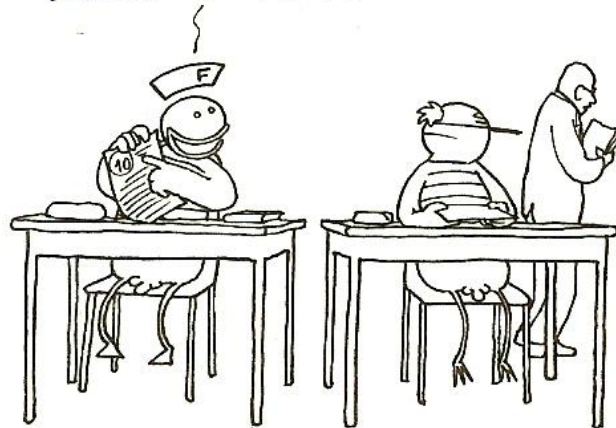
Evaluatieonderzoek

FOKKE & SUKKE

HEBBEN EEN NIEUWE ONDERWIJSMETHODE ONTDEKT

ZÓ HEE!!

**DAT "LEREN"
DAT WERKT
ECHT GOED!!!**

www.foksuk.nl

Student: Kuper G.H.J.

Studentnummer: S1035881

28 juni 2012

9SO.PRAKT ws S1035881 Kuper

Inhoudsopgave

Samenvatting		blz. 4
Hoofdstuk 1	Aanleiding van het onderzoek	blz. 5
	1.1 Centrale vraagstelling	blz. 5
	1.2 Onderzoeksvragen en deelvragen	blz. 6
	1.3 Doelstelling	blz. 6
Hoofdstuk 2	Theoretisch kader	blz. 7
	2.1 Wat zegt de literatuur over de zorgstructuur?	blz. 7
	2.1.1 Landelijk zorgbeleid	blz. 7
	2.1.2 Zorgbeleid op het Meander College	blz. 8
	2.1.3 Zorgstructuur	blz. 9
	2.2 Welke kenmerken hebben zorgleerlingen?	blz. 9
	2.3 Welke interventies zijn bekend en wat is hun effectiviteit?	blz.10
	2.3.1 sociaal-emotionele problematiek	blz.10
	2.3.2 didactische problematiek	blz.10
	2.4 Welke factoren beïnvloeden de ontwikkeling?	blz.11
	2.5 Wat zijn kenmerken van de zorgleerlingen van het VMBO vanuit de literatuur?	blz.12
	2.6 In welke mate is de specifieke zorg voor Atheneum onderbouw leerlingen terug te vinden in de plannen voor passend onderwijs?	blz.13
	2.6.1 Passend onderwijs	blz.14
	2.6.2 Atheneum onderbouw leerlingen	blz.15
	2.7 De verschillen tussen de Atheneum 2 en VMBO TL 2 leerlingen samengevat.	blz.16
Hoofdstuk 3	Verantwoording onderzoeksopzet	blz.17
	3.1 Evaluatieonderzoek	blz.17
	3.2 TL2/A2	blz.18
	3.3 Respondenten	blz.18
	3.4 Ontsluiting van bronnen en terugkoppeling	blz.19

Hoofdstuk 4	Resultaten	blz.20
4.1	Hoe ervaren de leerlingen van het Atheneum en VMBO TL onderbouw leerjaar 2 de zorg?	blz.20
4.2	Hoe ervaren de docenten van het Atheneum en VMBO onderbouw team de zorg?	blz.23
4.3	Hoe ervaren de afdelingsleiders van het Atheneum onderbouw team en van het VMBO onderbouw team de zorg?	blz.25
4.4	Wat signaleren de externen (orthopedagoog en remedial teacher) over de zorg voor de Atheneum onderbouw leerjaar 2 en de VMBO TL onderbouw leerjaar 2?	blz.26
4.5	Hoe tevreden zijn de Atheneum onderbouw leerlingen leerjaar 2 en de VMBO TL onderbouw leerlingen leerjaar 2 met de zorg (ten aanzien van remedial teaching, ondersteuning van de orthopedagoog en jeugdhulp ondersteuning)?	blz.28
Hoofdstuk 5	Conclusies en aanbevelingen	blz.30
5.1	Centrale vraagstelling en doelstelling	blz.30
5.2	Interpretatie centrale vraagstelling en onderzoeksvragen	blz.30
5.2.1	Leerlingen	blz.30
5.2.2	Docenten en afdelingsleiders	blz.33
5.2.3	Remedial teacher en orthopedagoog	blz.34
5.2.4	Conclusie	blz.34
5.3	Aanbevelingen aan de organisatie	blz.35
5.3.1	Doelstelling	blz.35
5.3.2	Specifieke onderwijsbehoeften	blz.35
5.3.3	Passend onderwijs	blz.35
5.3.4	Dynamische driehoek	blz.36
5.3.5	Sociaal-emotionele problematiek	blz.36
5.4	Follow up	blz.36
	Literatuur	blz.37
Bijlage 1	Interview vragen docent en management	
Bijlage 2	Zorgstructuur Meander College	
Bijlage 3	Enquête	

Samenvatting

De verlegenheids situatie die de aanleiding is voor dit onderzoek betreft het geringere aantal leerlingen van het Atheneum leerjaar 2 dat aangemeld wordt bij de zorg van het Meander College in vergelijking tot de VMBO TL 2 leerlingen. De zorg wordt op het Meander College op de volgende wijze vorm gegeven: de remedial teacher (voor didactische problematiek), de orthopedagoog (voor didactische en pedagogische problematiek) en de jeugdhulpverlener (voor sociaal-emotionele problematiek). Deze personen worden ook wel de externen genoemd op het Meander College. Voorafgaand aan dit onderzoek heeft er een gesprek plaatsgevonden tussen de remedial teacher, de orthopedagoog en de zorgcoördinator en uit dit gesprek komt naar voren dat er gekeken mag worden of de zorg iets voor de Atheneum leerlingen kan betekenen. De VMBO TL 2 leerlingen worden in de praktijk vaker aangemeld dan de Atheneum 2 leerlingen.

De centrale vraagstelling luidt: Op welke wijze kan het huidige zorgaanbod (ten aanzien van remedial teaching, ondersteuning van de orthopedagoog en jeugdhulp ondersteuning) op het Meander College beter worden afgestemd op de zorgbehoeften van VMBO TL leerjaar 2 en Atheneumleerlingen leerjaar 2 volgens leerlingen, docenten en externen?

Ter beantwoording van de centrale vraagstelling is er allereerst een theoretische verdieping gegeven. Een Atheneum leerling kan men definiëren als een leerling met een IQ tussen de 110 en 135, er zijn bijna geen achterstanden op de didactische vaardigheden, maar er kan wel sprake zijn van een voorsprong op een aantal gebieden. Een VMBO TL leerling kan men definiëren als een leerling met een IQ tussen de 95 en 105, er kan sprake zijn van enig achterstand. Mocht er bij een VMBO TL leerling sprake zijn van twee didactische achterstanden en sociaal-emotionele problematiek dan zou de leerling in aanmerking kunnen komen voor LWOO (leerwegondersteunend onderwijs). Met LWOO kan de desbetreffende leerling de zorg om ondersteuning vragen in verband met extra middelen dat de school in kwestie voor deze leerling krijgt.

Landelijk worden er minder leerlingen van het Havo/Atheneum bij het ZAT (Zorg Advies Team) aangemeld. Het gaat hierbij meestal om gedragsproblemen en niet om didactische problemen.

Het praktische gedeelte van dit onderzoek heeft gestalte gekregen in een school voor voorgezet onderwijs en richt zich op de desbetreffende leerlingen, mentoren, docenten, afdelingsleiders, de orthopedagoog, de remedial teacher en de rector. De leerlingen hebben tijdens een lesuur een enquête ingevuld en de overige personen zijn geïnterviewd.

Uit de resultaten blijkt dat de Atheneum 2 leerlingen en de VMBO TL 2 leerlingen de huidige aangeboden zorg voldoende vinden. Tevens is het zo dat de Havo/Atheneum leerlingen in onvoldoende mate worden begeleid door de vakdocenten.

De conclusie is dat de huidige geboden zorg aansluit bij de zorgbehoeften van de Atheneum leerlingen klas 2 en bij die van de VMBO leerlingen klas 2. Echter de zorg blijft wel buiten de klas in plaats van binnen de klas. Om een betere begeleiding te bewerkstelligen en docenten beter toe te rusten in vaardigheden op didactisch vlak is het raadzaam om de remedial teacher binnen de klas te halen. Uiteindelijk zal de basiszorg van het Meander College uitgebreid worden.

Hoofdstuk 1:

Aanleiding van het onderzoek

Sinds december 2010 functioneert de onderzoeker als zorgcoördinator van het Meander College te Zwolle. Het is een school voor VMBO klas 1 en 2 en een school voor Havo en Atheneum alle leerjaren. In totaal zo'n 900 leerlingen.

De school is verdeeld in 4 teams met elk een afdelingsleider namelijk: het VMBO team, Havo / Atheneum klas 1 en 2 onderbouw team, het leerjaar 3, 4 en 5 Havo team en het leerjaar 3, 4, 5 en 6 Atheneum team.

Met name in Havo / Atheneum klas 1 en 2 onderbouw team komen er bijna geen zorgleerlingen voor binnen het Atheneum. Bij de Havo en VMBO onderbouw team worden er meer zorgleerlingen ingebracht bij het ZAT (Zorg Advies Team). Het schooljaar 2010-2011 laat zien dat er 31 leerlingen klas 2 uit het VMBO team besproken werden en slechts één leerling klas 2 uit het Havo en Atheneum team.

Het Atheneum team gaat gedurende het schooljaar tijdens vergaderingen met name in op de cijfers van de leerling maar kijkt niet gericht naar het welzijn van de leerling. Bij het VMBO team gebeurt dit wel. Juist het verlenen van extra zorg aan Atheneum leerlingen kan eraan bijdragen dat leerlingen beter worden begeleid. Deze stelling wordt met name door de zorgcoördinator, de jeugdhulpverlener, de remedial teacher, de orthopedagoog en de afdelingsleider Havo/Atheneum onderbouw gedeeld. Het gaat hierbij om de verschillende aspecten van de zorg op het Meander: jeugdhulpverlening, Remedial teaching, inbrengen in het ZAT (Zorg Advies Team), etc. Aangezien het Meander College deze zorg uitbesteedt aan externen (namelijk: de orthopedagoog, de remedial teacher en de jeugdhulpverlener) is onderzoek wenselijk. Dit onderzoek moet uitwijzen of de leerlingen de juiste hulp/ondersteuning krijgen.

Uit eigen ervaring kan de zorgcoördinator twee leerlingen opnoemen die eigenlijk in aanmerking komen voor deze extra zorg. Echter er wordt geen actie ondernomen door de mentor en een aantal lesgevende docenten omdat ze het probleem niet erkennen. De cijfers zijn goed dus is er geen probleem volgens deze collega's.

De externen (de orthopedagoog, de remedial teachers en de jeugdhulpverlener) en een aantal teamleiders erkennen dat er weinig leerlingen van het Atheneum ingebracht worden bij de verschillende aspecten van de zorg in vergelijking tot de klas 2 VMBO leerlingen.

Met de komst van het passend onderwijs is het van belang dat de afdelingsleiders, de zorgcoördinator en de rectoren nadenken over hoe zij de zorg willen vormgeven. Binnen het proces van vormgeven zal ook gekeken worden naar het Atheneum team en de leerlingen van het Atheneum. Maar dit geldt ook voor het VMBO team en de VMBO leerlingen.

1.1 Centrale vraagstelling

Op welke wijze kan het huidige zorgaanbod (ten aanzien van remedial teaching, ondersteuning van de orthopedagoog en jeugdhulp ondersteuning) op het Meander College beter worden afgestemd op de zorgbehoeften van VMBO TL leerjaar 2 en Atheneumleerlingen leerjaar 2 volgens leerlingen, docenten en externen?

1.2 Onderzoeksvragen en deelvragen

Om de centrale vraagstelling te kunnen beantwoorden volgen de onderzoeksvragen met de desbetreffende deelvragen. Deze vragen worden in de volgende hoofdstukken beantwoord.

Onderzoeksvraag 1: Wat zegt de literatuur over de zorg aan VMBO TL 2 leerlingen en Atheneumleerlingen leerjaar 2?

- 1.1 Wat zegt de literatuur over de zorgstructuur?
- 1.2 Welke kenmerken hebben zorgleerlingen?
- 1.3 Welke interventies zijn bekend en wat is hun effectiviteit?
- 1.4 Welke factoren beïnvloeden de ontwikkeling?

Onderzoeksvraag 2: Wat staat er in de literatuur beschreven over de Atheneum leerlingen/ VMBO TL leerlingen en de zorg?

- 2.1 Wat zijn kenmerken van de zorgleerlingen van het VMBO vanuit de literatuur?
- 2.2 In welke mate is de specifieke zorg voor Atheneum onderbouw leerlingen terug te vinden in de plannen voor passend onderwijs?

Onderzoeksvraag 3: Hoe ervaren de leerlingen, de docenten, de externen en de afdelingsleiders van het Atheneum onderbouw leerjaar 2 en VMBO onderbouw leerjaar 2 het huidige zorgaanbod (ten aanzien van remedial teaching, ondersteuning van de orthopedagoog en jeugdhulp ondersteuning)?

- 3.1 Hoe ervaren de leerlingen van het Atheneum en het VMBO TL onderbouw leerjaar 2 de zorg?
- 3.2 Hoe ervaren de docenten van het Atheneum en het VMBO onderbouw team de zorg?
- 3.3 Hoe ervaren de afdelingsleiders van het Atheneum onderbouw team en van het VMBO onderbouw team de zorg?
- 3.4 Wat signaleren de externen (orthopedagoog en remedial teacher) over de zorg voor de Atheneum onderbouw leerjaar 2 en de VMBO TL onderbouw leerjaar 2?
- 3.5 Hoe tevreden zijn de Atheneum onderbouw leerlingen leerjaar 2 en de VMBO TL onderbouw leerlingen leerjaar 2 met de zorg (ten aanzien van remedial teaching, ondersteuning van de orthopedagoog en jeugdhulp ondersteuning)?

1.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is het verbeteren van het zorgbeleid ten behoeve van de leerlingen van het Atheneum en VMBO TL onderbouw leerjaar 2.

Hoofdstuk 2:

Theoretisch kader

Het theoretisch kader geeft antwoord op de onderzoeksvragen 1 en 2.

Onderzoeksvraag 1: Wat zegt de literatuur over de zorg aan VMBO TL 2 leerlingen en Atheneumleerlingen leerjaar 2?

Onderzoeksvraag 2: Wat staat er in de literatuur beschreven over de Atheneum leerlingen/ VMBO TL leerlingen en de zorg?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden is er gebruik gemaakt van literatuur en de ervaringskennis van de zorgcoördinator van het Meander College. De ervaringskennis is nodig, omdat er weinig literatuur bekend is over de specifieke zorgbehoeften van Atheneum onderbouw leerlingen. De onderzoeksvragen worden per deelvraag beantwoord.

In paragraaf 2.7 wordt een samenvatting gegeven over de verschillen tussen VMBO TL 2 en Atheneum 2 leerlingen.

2.1 Wat zegt de literatuur over de zorgstructuur?

“De verzameling van alle bewuste, op elkaar afgestemde activiteiten noemen we beleid”

(Robaey, 2006, p. 24). Men kan spreken van een relatie tussen de personen die de activiteiten op elkaar afstemmen. Als men spreekt over het zorgbeleid dan is dat de verzameling van alle bewuste, op elkaar afgestemde activiteiten betrekking hebbende op de zorg. Zoals beschreven staat in het zorgprofiel van het Meander College ligt de verantwoordelijkheid van de zorg bij de rector met de portefeuille zorg en de zorgcoördinator (KPC / Het Lumeijn, 2012). Zij zorgen ervoor dat de activiteiten betreffende de zorg op elkaar afgestemd worden.

2.1.1 Landelijk zorgbeleid

Een aantal internetsites geeft weer hoe er gedacht wordt over het landelijk zorgbeleid. MHR (onderwijsadviesbureau aan de regio Midden-Holland en Rijnstreek) geeft met betrekking tot de inrichting van een effectief landelijk zorgbeleid het volgende weer:

- Informatie over Passend Onderwijs en Zorgplicht.
- Visie/missie/strategisch beleid rond zorg en Passend Onderwijs.
- Haalbaarheidsonderzoek regionale netwerken.
- Ondersteuning aanvraag subsidie in het kader van Passend Onderwijs.
- Inrichting van het netwerk zowel kwalitatief als organisatorisch (Geerts, 2012).

Deze punten kunnen als hoofdstukken dienen binnen een landelijk zorgbeleid van een school. Echter de informatie van een zorgbeleid heeft dusdanig betrekking op de school dat dit per school verschilt. Vandaar dat er geen landelijk zorgbeleid gegeven wordt.

2.1.2 Zorgbeleid op het Meander College

Op het moment van schrijven heeft het Meander College geen zorgbeleid. Het schrijven van het zorgprofiel moet uiteindelijk leiden tot het zorgbeleid van het Meander College.

Het zorgprofiel vraagt van scholen dat ze zich helder en transparant positioneren en aangeven welke zorg zij kunnen bieden (KPC / Het Lumeijn, 2012). Maar ook waar zij hun grenzen trekken en op welk moment ze verwijzen naar andere onderwijsvormen. Scholen moeten kunnen aangeven welke mogelijkheden zij zien om met ondersteuning van buitenaf onderwijszorgarrangementen aan te bieden en zo ja voor welke leerlingen.

Om de conclusie van het zorgprofiel goed weer te geven is het belangrijk om de begrippen basis- en breedtezorg te introduceren.

- Basiszorg houdt in dat de hulp en ondersteuning aan leerlingen met een ingewikkelde onderwijsvragen die zich afspeelt op klas- en schoolniveau. Nadruk ligt op het handelen van de leraar.
- Breedtezorg zijn de voorzieningen om de school, het onderwijscontinuüm. In het kader van dit onderzoek de externen genoemd. De remedial teacher en de orthopedagoog van Het Lumeijn en de jeugdhulpverlener van De Kern (maatschappelijke dienstverlening).

Verhoudingsgewijs is de basiszorg voor de groep Havo/VWO (inclusief VMBO TL/H klassen) leerlingen erg laag namelijk 0,7%. Het gebruik van de breedte zorg (inclusief VMBO TL/H klassen) is dit 19,4%. De conclusie die uit de getalsmatige analyse getrokken wordt, is dat het Meander College fors inzet op de breedtezorg (KPC / Het Lumeijn, 2012).

Tijdens de module Beleid en Organisatie, die de onderzoeker heeft gevolgd in 2010, is er door de toenmalige rector de volgende omschrijving gegeven van het zorgbeleidsplan van het Meander College: “Ieder mens - met sterke en zwakke kanten – is waardevol. De unieke combinatie van voelen, denken en handelen is het waard om optimaal ontwikkeld te worden. Daarom bevorderen we dat medewerkers en leerlingen elkaar met respect behandelen” (Kuper, 2010, p. 10). In januari 2012 spreekt de organisatie over vijf waarden in het zorgprofiel. In het kader van passend onderwijs worden er twee weergegeven, namelijk:

- talentontwikkeling is voor iedereen, zowel voor leerlingen als voor medewerkers
- respect voor de eigenheid van alle mensen

Om de talentontwikkeling voor leerlingen die zorg op didactisch vlak behoeven te kunnen bewerkstelligen zou men kunnen denken aan een integraal zorgbeleid. Een voorbeeld hiervan is de hulp van leerlingen met dyslexie (Kleijnen & Broeck, 2005). Zij bepleiten het terugbrengen van de zorg binnen de klas in plaats van buiten de klas. Zo kunnen de leerlingen en de docenten leren van de remedial teacher, wat leidt tot talentontwikkeling voor iedereen.

Het zorgprofiel geeft het handelingsgericht werken en het onderscheid tussen basiszorg, breedte- en dieptezorg weer (KPC / Het Lumeijn, 2012). Onder basiszorg wordt nogmaals verstaan dat er hulp en ondersteuning geboden wordt aan de leerling op klas- en schoolniveau. Nadruk ligt hier juist op het handelen van de docenten. Breedtezorg zijn de voorzieningen om de school voor het onderwijscontinuüm. Men kan hierbij denken aan de ambulante begeleiding, het ZAT (Zorg adviesteam), het Lumeijn (orthopedagogisch-didactisch centrum). Dieptezorg zijn zeer specialistische plekken voor leerlingen waarbij de basis- en breedtezorg niet toereikend is. De verantwoordelijkheid voor deze leerlingen wordt dan overgedragen aan een externe instantie. Als voorbeeld kan men denken aan onderwijscentra die onderwijs bieden aan leerlingen met een lichamelijke beperking, een

verstandelijke beperking en/ of leerlingen met een meervoudige beperking of een expertisecentrum voor zorg en kennis rond complexe kinder- en jeugdpsychiatrie. Het Meander College heeft gekozen om de zorg (de orthopedagoog en de remedial teacher) als breedtezorg in te kopen van het Lumeijn. De jeugdhulpverlener wordt tevens als breedtezorg ingekocht bij De Kern (maatschappelijke dienstverlening). De gemeente draagt ook een deel bij aan de kosten van de jeugdhulpverlener. Doordat de zorgprofielen vergeleken zijn, blijkt dat het Meander College in vergelijking met andere scholen binnen Zwolle veel breedtezorg inkoop. Andere scholen lossen de zorgvraag (met name didactische problematiek) op door de basiszorg intern uit te breiden.

2.1.3 Zorgstructuur

De zorgstructuur wordt in het toekomstig zorgbeleid opgenomen. De zorgstructuur van het Meander College is zowel voor de VMBO TL leerlingen als de Havo/Atheneum leerlingen gelijk (bijlage 2). De mentor is de spin in het web en signaleert didactische, pedagogische of sociaal-emotionele problematiek aan de afdelingsleider en de zorgcoördinator. De mentor kan de signalen binnen krijgen van de ouders, de leerling zelf de vakdocent of de vertrouwensleerling.

De zorgcoördinator bepaalt bij welke persoon de leerling terecht kan. Voor sociaal-emotionele problematiek kan de leerling bij de jeugdhulpverlener terecht. Voor didactische ondersteuning kan de leerling bij de remedial teacher terecht en voor didactisch of pedagogische ondersteuning kan de orthopedagoog ingeschakeld worden.

Bij problematiek waarbij de remedial teacher, de orthopedagoog of de jeugdhulpverlener hulp nodig heeft, kan de leerling besproken worden in het ZAT (Zorg Advies Team). In het ZAT zitten de volgende personen: de afdelingsleiders, de orthopedagoog, de jeugdhulpverlener, de schoolverpleegkundige, de leerplichtambtenaar en de zorgcoördinator.

2.2 Welke kenmerken hebben zorgleerlingen?

Onder zorgleerling wordt het volgende verstaan: leerlingen met een didactische- en/of pedagogische hulpvraag die al dan niet voortkomt uit opvoedingsmoeilijkheden of eventueel leerproblemen binnen het onderwijs (Melis, 2003). Op didactisch vlak kan men hierbij denken aan het geen rekening houden met het lees- en leertempo van een dyslectische leerling. Hierdoor kan deze leerling achterstand oplopen in het leerproces (Theunissen, 2003). Achterstanden op didactisch vlak kunnen tevens opgelopen worden door leerlingen met dyscalculie.

2.3 Welke interventies zijn bekend en wat is hun effectiviteit?

Twee soorten interventies zijn bekend in het kader van dit onderzoek. Namelijk sociaal-emotionele problematiek en de didactische problematiek.

2.3.1 Sociaal-emotionele problematiek

Bij onderwijsbetrokkenen groeit de overtuiging dat het reguliere onderwijs meer aandacht moet hebben voor leerlingen bij wie het onderwijs niet op een normale manier verloopt (Ghesquière, Schellekens, & Ruijsenaars, 2003). Het realiseren van deze overtuiging zorgt ervoor dat scholen een vernieuwingsproces doormaken. Hierbij kan men denken aan de wetgeving rond passend onderwijs en het zorgprofiel van het Meander College. Het zorgprofiel maakt onderdeel uit van het passend onderwijs.

Men kan spreken over twee belangrijke strategieën die de school en docenten kunnen inzetten ten behoeve van de verlening van extra zorg op het vlak van sociaal-emotionele problematiek (Lieshout, 2009).

- De inzichtgevende relatiebevorderende strategie. Bij deze leerling is een vertrouwensrelatie belangrijk. De relatie tussen de leerling en de docent wordt hierbij als zeer belangrijk ervaren (Hieneman, Dunlap & Kincaid, 2005).
- De cognitieve gedragstherapie strategie. Deze strategie is voor planmatige gedragsverandering. Bij deze gedragstherapie wordt het probleemgedrag in stand gehouden of juist afgezwakt uit de reacties van de omgeving (Lieshout, 2009).

Uit ervaringskennis blijkt dat deze strategieën niet ingezet worden door de docenten van de Atheneum leerlingen. Bij de VMBO leerlingen echter wordt de inzichtgevende relatiebevorderende strategie wel ingezet door het docententeam. Binnen het Atheneum team wordt meer ingegaan op het cognitieve aspect van de leerling in plaats van de inzichtgevende relatiebevorderende strategie. In dit onderzoek kan zowel de docentevaluatie als de leerling-evaluatie van het huidige zorgaanbod op het Meander College wellicht meer inzicht geven in de verschillende werkwijzen rond de beide leerling-groepen.

2.3.2 Didactische problematiek

Om een leerling zo goed mogelijk te kunnen begeleiden bij een didactisch probleem is de dynamische driehoek van groot belang. Ieders ontwikkeling vertrekt vanuit de dynamische driehoek. Het gaat dan om de relatie tussen de ouders, de leerling en de school (Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek, 2007).

We moeten natuurlijk niet de behoefte van de leerling uit het oog verliezen (Henneman, Kleijnen & Smits, 2004). Als de leerling behoefte heeft aan minder of meer begeleiding op didactisch vlak dan is dat in overleg mogelijk. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld en kunnen hierin ook meedenken. Zeker als men uitgaat van de dynamische driehoek is de ouder zeer belangrijk.

“Overleg met alle betrokkenen wordt als zeer belangrijk geacht. Naast scholing is het belangrijk dat ook overleg tussen bestuur, ouders, directie en docenten plaatsvindt.” (Henneman, Kleijnen & Smits, 2004, p. 33). Om te zorgen dat de leerling goed wordt begeleid op didactisch vlak is overleg van cruciaal belang. De dyslectische leerling moet centraal staan en de begeleiding moet aansluiten op eerdere begeleiding (Henneman, Kleijnen & Smits, 2004; Kuper, 2011).

De docenten houden rekening met het tempo van een normale leerling en niet van een zorgleerling. Men houdt hierbij geen rekening met het lees- en leertempo van een dyslectisch leerling of een leerling met dyscalculie. Hierdoor kan deze leerling in de problemen komen (Theunissen, 2003). Onder problemen wordt bijvoorbeeld verstaan de langzamere lees- en leertempo waardoor een leerling een achterstand op een vak zou kunnen oplopen.

2.4 Welke factoren beïnvloeden de ontwikkeling?

In deze paragraaf zullen een aantal visies weergegeven worden vanuit de theorie over de intellectuele ontwikkeling van leerlingen. Er wordt tevens gekeken naar de praktijk van het Meander College uit ervaringskennis.

“Intelligentie is volgens Piaget op te vatten als het vermogen tot aanpassen” (Doreleijers, Boer, Huisman, Vermeiren & Haan, 2006, p.31). Piaget onderscheidt hierin twee varianten: de assimilatie (passieve aanpassing) en de accommodatie (actieve aanpassing). De leerling zal de opgedane ervaringen interpreteren vanuit zijn/haar eigen denkkader. Dat denkkader is zijn/haar persoonlijke filter dat over de ervaringen wordt gelegd. Het denkkader bepaalt hoe de leerling ervaringen gaat interpreteren en hoe hij/zij daarop gaat reageren (Doreleijers, Boer, Huisman, Vermeiren & Haan, 2006).

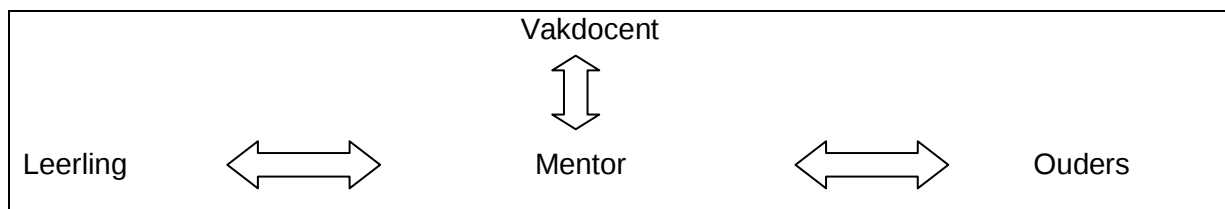
Piaget gaat van zelf ervaren uit, maar Vygotsky (Russische psycholoog, 1896-1934) gaat ervan uit dat de intellectuele groei tot stand komt door te leren van anderen. Door stimulansen en hulp vanuit de omgeving (thuis, school, etc.) leert de leerling zich cognitief te ontwikkelen. Dit is mede afhankelijk van de omstandigheden waaronder een leerling opgroeit (Doreleijers, Boer, Huisman, Vermeiren & Haan, 2006).

De theorie van Piaget en Vygotsky komt met name tot uiting tijdens de projectdagen van het Meander College. De leerling kan dan namelijk zelf de opgedane ervaringen interpreteren die tijdens de reguliere lessen zijn opgedaan. Zowel het didactisch als het sociaal-emotioneel aspect komt in deze projectdagen tot uiting. De leerlingen moeten samenwerken, kennis toepassen, nieuwe kennis verwerven en uiteindelijk moeten ze het project presenteren voor hun eigen klas. De vakinhoud en de samenwerking wordt beoordeeld door een docent. De vakinhoud wordt tijdens de presentatie weergegeven en de samenwerking hebben de leerlingen in een logboek tijdens de projectdagen bijgehouden zodat de samenwerking beoordeeld kan worden.

De dynamische driehoek, ouder, leerling en buitenwereld, beïnvloedt de leerling. Er is continu beweging, vandaar dat er gesproken wordt van een dynamische driehoek (Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek, 2007). Iedereen in de dynamische driehoek neemt zijn eigen relatie, geschiedenis en omgeving mee. Als de relaties binnen de driehoek in evenwicht zijn dan heeft de leerling optimale groeimogelijkheden.

Omgevingsfactoren spelen een belangrijke rol binnen de groeimogelijkheden. Een stimulerende omgeving is nodig om zich in intellectueel opzicht te kunnen ontwikkelen. Als voorbeeld waaruit voorstaande duidelijk blijkt, noemen de auteurs een leerling met scheidende ouders: deze leerling kan hierdoor een tijdelijke terugval in ontwikkelingsniveau doormaken (Doreleijers, Boer, Huisman, Vermeiren & Haan, 2006).

Het proces van volwassen worden, wordt steeds ingewikkelder (Jacob, Jacobs, Mosselaer, Vermeersch & Ham, 1996). Via de media krijgen de leerlingen al veel informatie, maar ook informatie waar ze eigenlijk in hun ontwikkeling nog niet aan toe zijn. De dynamische driehoek is ook hierin van groot belang. Weet een docent iets van de leerling dat een ouder zou moeten weten, dan doet de docent er verstandig aan om eventueel samen met de leerling contact op te nemen met de ouder zodat de dynamische driehoek in evenwicht blijft. Op het Meander College is de mentor de eerste aanspreekpunt voor ouders, vakdocent en leerling om de dynamische driehoek in evenwicht te houden (figuur 1):

Figuur 1: deel zorgstructuur (bijlage 2)

2.5 Wat zijn kenmerken van de zorgleerlingen van het VMBO vanuit de literatuur?

Een VMBO TL leerling kan men definiëren als een leerling met een IQ tussen de 95 en 105, er kan sprake zijn van enig achterstand. Mocht er bij een VMBO TL leerling sprake zijn van twee didactische achterstanden en sociaal-emotionele problematiek dan zou de leerling in aanmerking kunnen komen voor LWOO (leerwegondersteunend onderwijs). Met LWOO kan de desbetreffende leerling de zorg om ondersteuning vragen in verband met het extra geld dat de school in kwestie voor deze leerling krijgt.

Bij het ontstaan van het VMBO werd gelijk bepaald welke groepen er in aanmerking kwamen voor directe bekostiging. Door middel van deze bekostiging kan de school de nodige speciale begeleiding gaan geven aan de leerling.

“Een Regionale VerwijzingsCommissie (RVC) stelt aan de hand van landelijke criteria vast of VMBO-leerlingen al dan niet in aanmerking komen voor LeerWegOndersteunend Onderwijs (LWOO) of Praktijkonderwijs (Pro)” (Melis, 2003, p. 7). Op het Meander College komt alleen LWOO voor in het VMBO, ProO niet.

Binnen het VMBO wordt er kritisch geselecteerd bij de poort op de toelating van leerjaar 1 van het Meander College. De zorgcoördinator en de remedial teacher nemen alle dossiers bij de toelating door. Met name de VMBO dossiers worden goed bekeken in verband met eventueel in aanmerking komen voor LWOO. Er wordt gelet op NIO-scores (Nederlandse Intelligentietest voor Onderwijs), didactische ontwikkelingen en specifieke begeleiding op het basisonderwijs.

Mocht er een leerachterstand of een sociaal-emotioneel probleem zijn dan wordt de leerling uitgenodigd voor de testdagen om eventueel LWOO aan te vragen. Uit de test (begrijpend lezen, technisch lezen, dictée en rekenen) moet dan wel blijken dat er voldoende achterstand is of dat er daadwerkelijk een sociaal-emotioneel probleem is. Bij sociaal-emotionele problematiek heeft de orthopedagoog een gesprek met de leerling. Zeker bij een intelligentie van 91 of meer is het noodzakelijk om een rapport te schrijven omdat men redeneert dat problemen op sociaal-emotioneel gebied de leerachterstand in belangrijke mate veroorzaakt hebben (Melis, 2003).

LWOO geldt voor de vier leerwegen binnen het VMBO en dus niet alleen maar voor de basisberoepsgerichte leerweg (Melis, 2003).

Nadat de testdagen zijn geweest en als er een leerachterstand geconstateerd is, gaat het dossier naar de RVC. De RVC is onafhankelijk en bepaalt uiteindelijk of de school de LWOO toegewezen krijgt voor de betreffende leerling (Melis, 2003).

Binnen het VMBO op het Meander College krijgen met name de Basisberoepsgerichte leerweg en de Kaderberoepsgerichte leerweg een LWOO indicatie. Binnen VMBO theoretische leerweg komt dit bijna niet voor in verband met een te hoog IQ en het ontbreken van sociaal emotionele problematiek.

Uit de ervaringskennis blijkt dat de VMBO TL 2 leerlingen met name didactische ondersteuning nodig hebben en in twee gevallen sociaal emotionele ondersteuning. Bij didactische ondersteuning is er hoofdzakelijk sprake van een vermoeden van dyslexie of dyscalculie.

2.6 In welke mate is de specifieke zorg voor Atheneum onderbouw leerlingen terug te vinden in de plannen voor passend onderwijs?

Passend onderwijs staat voor maatwerk in het onderwijs. Iedere jongere binnen het onderwijs mag zijn of haar mogelijkheden en talenten benutten. Er mag geen kind tussen wal en schip raken.

Elke school heeft zorgplicht volgens de site van passend onderwijs (Inspectie van het Onderwijs, 2012). Voor elke leerling geldt dat de school extra ondersteuning in de klas of een plek in een samenwerkingsverband regelt. Op dit moment moeten ouders zelf op zoek naar een passende plek voor onderwijs. Met de komst voor passend onderwijs moeten de scholen vanaf augustus 2013 zorgen dat er voor elke leerling een passende plek is. Dat kan zijn op de school waar de leerling aangemeld is, maar het kan ook zijn dat de leerling doorverwezen wordt naar een andere school binnen het samenwerkingsverband waar de leerling betere ondersteuning kan verwachten, aansluitend bij de onderwijsbehoeften. Natuurlijk wordt dit met ouders en eventueel met de leerling besproken. Het wetsvoorstel hiervoor ligt nog bij de Tweede Kamer.

2.6.1 Passend onderwijs

Het onderwijsverslag van de Inspectie van het Onderwijs geeft aan dat als men de beoogde doelstelling van het passend onderwijs zou kunnen bereiken, er meer aandacht besteed zal moeten worden aan:

- de kwaliteit van het didactisch handelen
- opbrengstgericht denken op scholen
- leerlingvolgsystemen voor alle sectoren, die leraren in staat stellen om hiaten op te sporen (Inspectie van het Onderwijs, 2012).

Tevens moet er aandacht besteed worden aan de overgang tussen de onderwijssoorten.

“De ontwikkeling naar passend onderwijs en diverse maatschappelijke veranderingen, zorgen voor een ‘verdichting’ van de gedragsproblematiek in de klas” (Goei, 2010, p. 3). De docenten van het Meander College willen graag goed onderwijs blijven geven. Uit het zorgprofiel blijkt dat deze mogelijkheden worden begrensd door de beperkte financiële middelen en de hoge eisen die gesteld worden aan de school op het gebied van resultaten en imagoverbetering (KPC / Het Lumeijn, 2012). Goed onderwijs hangt sterk af van de docent, de klas en de klassengrootte op het Meander College. Tevens geeft het zorgprofiel weer dat de diversiteit in kwaliteit onder docenten zichtbaar is, met name op didactisch gebied vinden de docenten het lastig om aandacht te geven aan evaluatie en verwerken van individuele gegevens in een groepsoverzicht (KPC / Het Lumeijn).

Binnen het zorgprofiel wordt niet specifiek gesproken over het passend onderwijs en het Atheneum. Er staat wel in genoemd dat de beter gekwalificeerde docenten van het Havo/Atheneum differentiatie kunnen toepassen binnen de klas.

De zorgstructuur van het Meander College (bijlage 2) is voor alle teams gelijk. Dit is schoolbreed besloten door de afdelingsleiders, de zorgcoördinator en de rectoren om voor alle docenten duidelijkheid te verschaffen over de aanmelding van zorgleerlingen. Dit onderzoek moet uiteindelijk uitwijzen of de zorgstructuur mogelijk aangepast moet worden om meer aan te kunnen sluiten bij de onderwijsbehoeften van de verschillende typen leerlingen.

Wat opmerkelijk is aan het Zorg adviesteam (ZAT) zijn de regionale verschillen (Steenhoven & Veen, 2006). Scholen voor Havo en Atheneum hebben minder vaak een ZAT. Uit het zorgprofiel van het Meander College blijkt dat er minder leerlingen van Havo en Atheneum in het ZAT besproken worden dan VMBO leerlingen. Het schooljaar 2010-2011 laat zien dat er 31 leerlingen klas 2 uit het VMBO team besproken werden en slechts één leerling klas 2 uit het Havo en Atheneum team.

Zoals het onderwijsverslag van de inspectie van het Onderwijs aangeeft, zijn leerproblemen zelden aanleiding om leerlingen te bespreken tijdens het ZAT, het gaat dan meestal om gedragsproblemen. Bij scholen wordt achterstand in leren nog weinig gezien als iets waar de school bij moet helpen en ondersteunen. In dit onderzoek zullen de leerling- en docentevaluaties van de huidige zorgstructuur van het Meander College worden gebruikt om deze zienswijze te toetsen, ervan uitgaande dat de vraag om extra zorg door Atheneum leerlingen eerder van didactisch aard zullen zijn dan van sociaal-emotionele aard.

2.6.2 Atheneum onderbouw leerlingen

Een Atheneum leerling kan men definiëren volgens de site <http://www.havo-hbo.nl/site/typisch-vwo/> als een leerling met een IQ tussen de 110 en 135, er zijn bijna geen achterstanden, maar er kan wel sprake zijn van een voorsprong bij een aantal vakgebieden. De Cito ligt tussen de 544 en 550 en in het leerlingvolgsysteem van het Basisonderwijs komen overwegend A- scores voor.

De leerling van het Atheneum laat over het algemeen weinig scores zien op vragenlijsten voor sociaal-emotionele ontwikkeling die wijzen in de richting van sociaal-emotionele problematiek. In dit onderzoek zal worden onderzocht in welke mate dit geldt voor de Atheneum leerlingen van het Meander College (zie hoofdstuk 4).

Atheneum leerlingen kunnen zich over het algemeen goed concentreren. Ze kunnen goed luisteren naar de docenten en de medeleerlingen en zijn over het algemeen gesproken aanspreekbaar op hun gedrag. Deze groep leerlingen beschikt normaliter over een bovengemiddelde intelligentie en een goede tot zeer goede zowel actieve als passieve woordenschat. In enkele gevallen is sprake van technische leerachterstanden zoals dyscalculie (rekenen) of dyslexie (spelling en/of technisch lezen).

2.7 De verschillen tussen de Atheneum 2 en de VMBO TL 2 leerlingen samengevat.

De Atheneum leerling heeft een hoger IQ in vergelijking tot de VMBO TL leerling. De Atheneum leerling heeft bijna geen achterstanden op de didactische vaardigheden, bij de VMBO TL leerling kan er echter wel sprake zijn van enig achterstand. De Atheneum leerling kan zelfs een voorsprong hebben op een aantal gebieden.

Mocht er bij een VMBO TL leerling sprake zijn van twee didactische achterstanden en sociaal-emotioneel problematiek dan zou de leerling in aanmerking kunnen komen voor LWOO (Leerwegondersteunend onderwijs). Voor de Atheneum leerlingen geldt dit niet.

Onder zorgleerlingen van het VMBO en het Atheneum wordt het volgende verstaan: leerlingen met een didactische- en/of pedagogische hulpvraag die al dan niet voortkomt uit opvoedingsmoeilijkheden of eventueel leerproblemen binnen het onderwijs (Melis, 2003). Het verschil op het Meander College tussen het VMBO en het Atheneum team is dat binnen het Atheneum team er meer ingegaan wordt op het cognitieve aspect van de leerling in plaats van de inzichtgevende relatiebevorderende strategie. Bij de VMBO leerlingen wordt de inzichtgevende relatiebevorderende strategie wel ingezet door het docententeam.

Om een leerling zo goed mogelijk te kunnen begeleiden wordt bij zowel de VMBO TL als de Atheneum leerlingen bij didactische problematiek de pedagogische driehoek ingezet. Het gaat dan om de relatie tussen de ouders, de leerling en de school (Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek, 2007).

Voor zowel de VMBO TL als de Atheneum leerling staat de mentor centraal. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor ouders, de vakdocent en de leerling. Dit draagt eraan bij om de dynamische driehoek in evenwicht te houden. De dynamische driehoek is verwerkt in de zorgstructuur (bijlage 2).

De zorgstructuur wordt in het toekomstig zorgbeleid van het Meander College opgenomen en is zowel voor de VMBO TL leerlingen als de Havo/Atheneum leerlingen gelijk. Op het Meander College wordt er fors ingezet op de breedtezorg.

Wat opmerkelijk is aan het Zorg advies team (ZAT) van het Meander College is dat er minder leerlingen van het Atheneum onderbouw team aangemeld worden in vergelijking tot het VMBO onderbouw team. Problemen die besproken worden in het ZAT gaan voornamelijk over gedragsproblemen. Leerproblemen zijn zelden aanleiding om leerlingen te bespreken in het ZAT.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de reden waarom er is gekozen voor een evaluatieonderzoek. Er wordt uitgelegd waarom er gekozen is voor de VMBO TL 2 leerlingen en Atheneum 2 leerlingen. Met het oog op dit onderzoek is er gebruik gemaakt van triangulatie en is er gekozen voor afbakening. De ontsluiting van bronnen en de terugkoppeling van dit onderzoek worden in paragraaf 3.4 weergegeven (Verschuren & Doorewaard, 2010).

3.1 Evaluatieonderzoek

Geen evaluatie zonder criteria (Verschuren & Doorewaard, 2010, p. 81). De onderzoeker heeft gekozen voor een evaluatieonderzoek vanwege het feit dat er een aantal beargumenteerde beoordelingscriteria lagen, die met name gebaseerd zijn op de praktijk (Verschuren & Doorewaard, 2010). De beargumenteerde beoordelingscriteria zijn dat het Meander College zich fors inzet op de breedtezorg als men spreekt over de zorg (didactische problematiek en sociaal-emotionele problematiek) en dat er met name naar de cijfers wordt gekeken bij de Atheneum onderbouw leerlingen en er wordt niet gelet op het welzijn van deze leerlingen.

Tijdens de rapportenvergadering op het Meander College wordt er bij de Atheneum leerlingen met name op de cijfers gelet. Er wordt geen expliciete aandacht besteed aan het welbevinden van de leerling, wat de vraag rechtvaardigt of daarmee voldoende zorg geboden wordt. Deze vraag vormt de aanleiding van dit onderzoek. Onder de zorg verstaat men de hulp die geboden kan worden door de jeugdhulpverlener, de orthopedagoog en de remedial teachers. Deze zorg valt onder de breedtezorg.

De collega's die lesgeven aan de leerlingen van het Atheneum zeggen dat de leerlingen van het Atheneum leerjaar 2 intelligent genoeg zijn, dat wanneer de cijfers goed zijn er niets aan de hand is. In de praktijk wordt er op dergelijke momenten niet verder gekeken. Eigen ervaring van de onderzoeker wijst uit dat het echter nodig kan zijn om dit, ondanks goede cijfers wel te doen. Dit is één argument op grond waarvan de onderzoeker voor een evaluatieonderzoek heeft gekozen. Klopt het argument van de docenten? Geven de Atheneum 2 leerlingen daadwerkelijk in hun evaluatie aan dat zij voldoende zorg ervaren? De orthopedagoog, de remedial teachers en de jeugdhulpverlener herkennen deze werkwijze van de Atheneum collega's, maar zouden dit graag anders zien. Deze externen vinden juist dat er bij sommige leerlingen van het Atheneum leerjaar 2 wel zorg moet komen, omdat zij zien dat de leerlingen anders in de bovenbouw vast kunnen lopen. Klopt dit? Herkennen Atheneum 2 leerlingen deze zienswijze? Ook deze vraag zal in dit evaluatieonderzoek worden meegenomen.

Volgens de theorie moet er gekeken worden naar de 'probleemhebber', in het kader van het onderzoek moet er dan gekeken worden naar de Atheneum 2 leerlingen (Verschuren & Doorewaard, 2010). Om deze argumenten te kunnen onderzoeken is er voor een evaluatieonderzoek gekozen, waarin met name de stem van de leerlingen aan bod zal komen.

3.2 TL2/A2

Waarom het onderzoek met de VMBO TL 2 leerling en de Atheneum 2 leerling? Tijdens de rapportenvergaderingen van de VMBO TL 2 leerlingen wordt ingegaan op de zorg (didactische problematiek en sociaal-emotionele problematiek) zoals in de voorgaande alinea beschreven. Door het huidige zorgaanbod beter af te stemmen kan de onderzoeker bekijken of de zorgaanbod die wordt geboden aan VMBO TL 2 leerlingen eventueel ook de juiste hulp/ondersteuning kan bieden aan de leerlingen van Atheneum 2.

Met name de VMBO TL 2 leerlingen maken van de zorg gebruik. De Atheneum 2 leerlingen niet. Wat zegt het huidige zorgaanbod over de zorgbehoeften van beide groepen? Door deze af te stemmen hoopt de onderzoeker meer inzicht te krijgen in de zorgbehoeften van beide groepen leerlingen. Is er een verschil? Speelt intelligentie een rol bij de behoefte aan zorg?

3.3 Respondenten

‘Een belangrijk kwaliteitscriterium in het praktijkonderzoek is de *triangulatie*, dat wil zeggen het gebruik van meerdere gegevensbronnen’ (Harinck, 2010, p. 77). In dit onderzoek zijn er verschillende typen informanten gebruikt, namelijk die van de leerlingen (N=65), de twee lesgevende leraren (N=2), de twee afdelingsleiders (N=2), de externen (N=2), de twee mentoren (N=2) en de rectrix (N=1). Indirect zijn de ouders ook betrokken bij het onderzoek. Om het onderzoek beknopter te maken, is er gekozen voor afbakening (Verschuren & Doorewaard, 2010). Door de ouders een enquête te laten invullen zou het geheel te groot worden vandaar dat de vragen aan de ouders opgenomen zijn in de leerling-enquête waarbij er specifiek gevraagd wordt hoe de leerlingen denken dat hun ouders de geboden zorg waarderen. Het gaat dan om de relatie tussen de ouders, de leerling en de school. Ieders ontwikkeling vertrekt vanuit de dynamische driehoek (Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek, 2007).

Alle leerlingen van de tweede klas VMBO TL (N=24) en de tweede klas Atheneum (N=30) hebben de enquête (bijlage 3) ingevuld. De enquête is afgenomen bij A22. Er is bewust gekozen voor deze Atheneum klas met het hoogste gemiddelde per vak, vanwege de intelligentie en het argument van de docenten dat de leerlingen van het Atheneum leerjaar 2 intelligent genoeg zijn, dat de cijfers goed zijn en dat er dan niets aan de hand is. Er is op het moment van afnemen maar één tweede klas VMBO TL.

In het kader van afbakenen is er niet bij iedereen een interview (bijlage 1) afgenomen. Het verwerken van deze interviews zou anders te veel tijd in beslag nemen. Er is gekozen voor de rectrix met de portefeuille zorg, de mentor van TL 2 en de mentor van A21. De mentor van A22 is langdurig afwezig vandaar dat er gekozen is voor de mentor van A21. Eén willekeurige docent van TL 2 en één ad random geselecteerde docent van A22. De afdelingsleider Havo/Atheneum en de afdelingsleider VMBO zijn tevens geïnterviewd. Aangezien het onderzoek de zorg betreft zijn er twee externen geïnterviewd. De orthopedagoog en de remedial teacher. Er is bewust voor deze mensen gekozen vanwege de expertise die zij hebben.

3.4 Ontsluiting van bronnen en terugkoppeling

De ontsluiting van bronnen houdt in op welke manier bij de gekozen bronnen de gewenste informatie naar voren gehaald kan worden (Verschuren & Doorewaard, 2010). Er is in dit onderzoek voor een enquête en een interview gekozen.

De enquête is voor alle leerlingen van VMBO TL 2 klas en de Atheneum 2 klas en het interview voor de eerder genoemde mensen (zie 3.3). Er is geprobeerd in de enquête en in het interview de gewenste informatie te verkrijgen. De hoofdindeling is te onderscheiden in twee aspecten:

- a) De mate van voorgestructureerdheid en ondervraging;
- b) De mate van openheid van vragenstellen (Verschuren & Doorewaard, 2010, p. 230).

Bij de enquête is gebruik gemaakt van open en gesloten vragen die verwerkt zijn in hoofdstuk 4. De enquête is gebaseerd op het protocol dyslexie voortgezet onderwijs. Deze enquête is dusdanig aangepast door de remedial teacher, de orthopedagoog en de zorgcoördinator dat de enquête antwoord kan geven op de centrale vraagstelling en de onderzoeksvragen. Er is gekozen voor een enquête om ervoor te zorgen dat alle leerlingen tegelijk hun antwoord kunnen geven en ze elkaar zo niet kunnen beïnvloeden. Vandaar dat de enquête ook in toetsopstelling door de onderzoeker is afgenomen.

Het semigestructureerde interview is afgenomen door de onderzoeker met de geïnterviewden in een kantoor. Een aantal vragen stond centraal (hoofdstuk 4) en in beperkte mate kon de volgorde aangepast worden om het gesprek beter te laten verlopen (Harinck, 2010). De onderzoeker schreef de antwoorden op en probeerde de vragen in volgorde van het interview te stellen. Tevens luisterde de onderzoeker om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de antwoorden. Als er al antwoorden gegeven waren op de vragen dan herhaalde de onderzoeker de vragen en het antwoord om te checken of het juist was verwoord. Nadat het interview afgelopen was, werden de antwoorden verwerkt op de computer en via de mail naar de desbetreffende persoon gestuurd om te controleren of de antwoorden van het interview correct zijn verwoord en daarmee juist zijn geïnterpreteerd (Verschuren & Doorewaard, 2010).

Hoofdstuk 4:

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven van de enquête (bijlage 3) en het interview (bijlage 1) van onderzoeksvraag 3: Hoe ervaren de leerlingen, de docenten, de externen en de afdelingsleiders van het Atheneum onderbouw leerjaar 2 en VMBO onderbouw leerjaar 2 het huidige zorgaanbod (ten aanzien van remedial teaching, ondersteuning van de orthopedagoog en jeugdhulp ondersteuning)?

Het antwoord wordt weergegeven per deelvraag.

Als het antwoord uit de enquête is af te leiden dan zal het antwoord in een figuur af te lezen zijn en bij de open vragen uit de enquête worden de antwoorden onder het figuur geplaatst. Het antwoord van het semigestructureerde interview wordt per participant geformuleerd om te voorkomen dat al voor het trekken van conclusies met de interpretatie wordt begonnen. In hoofdstuk 5 zal de conclusie van dit onderzoek geformuleerd worden.

4.1 Hoe ervaren de leerlingen van het Atheneum (N=30) en het VMBO TL (N=24) onderbouw leerjaar 2 de zorg?

Deze deelvraag wordt beantwoord naar aanleiding van drie vragen uit de enquête namelijk:

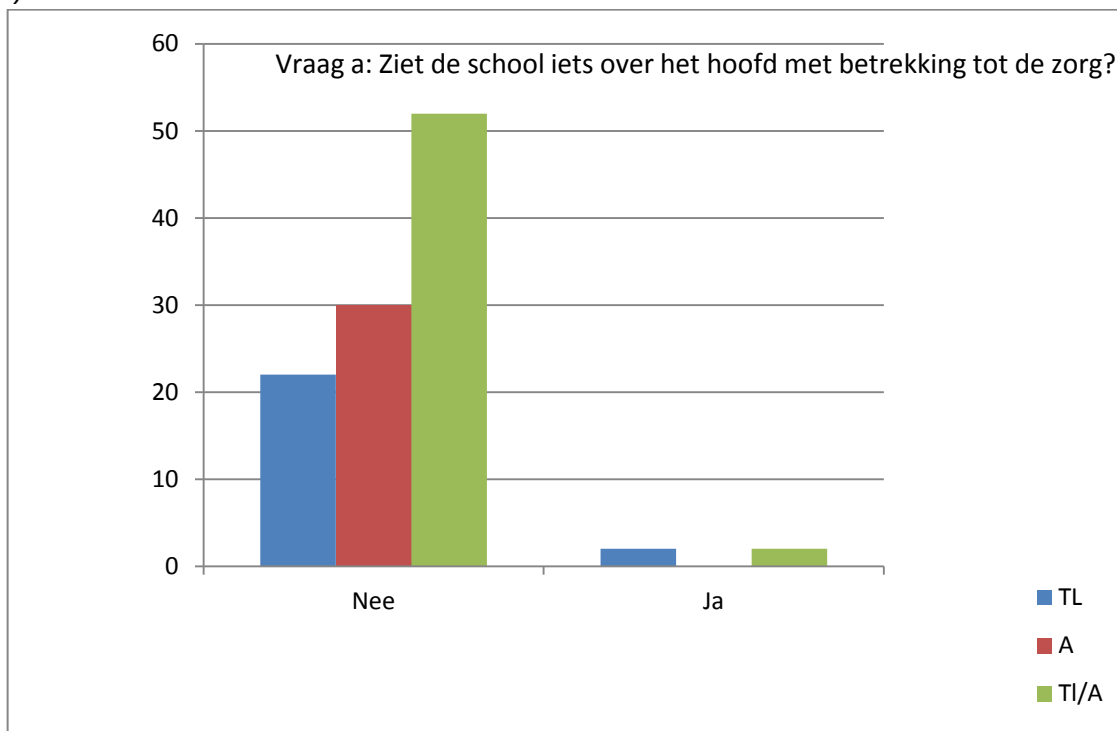
- a) *Vind je dat de school iets over het hoofd ziet met betrekking tot de zorg voor jou?*
- b) *Maak je op dit moment gebruik van de zorg? Ga je naar de orthopedagoog, remedial teacher of de jeugdhulpverlener?*
- c) *Vind je de begeleiding die je krijgt aansluiten bij wat je nodig hebt?*

In de figuren 2 t/m 7 komen de volgende afkortingen voor:

Afkorting	Betekenis: niveau van leerlingen
TL/A	Theoretische leerweg VMBO / Atheneum (optelling antwoorden van A en TL)
A	Atheneum
TL	Theoretische leerweg VMBO

De antwoorden die gegeven zijn, bevinden zich op de volgende pagina's:

a)

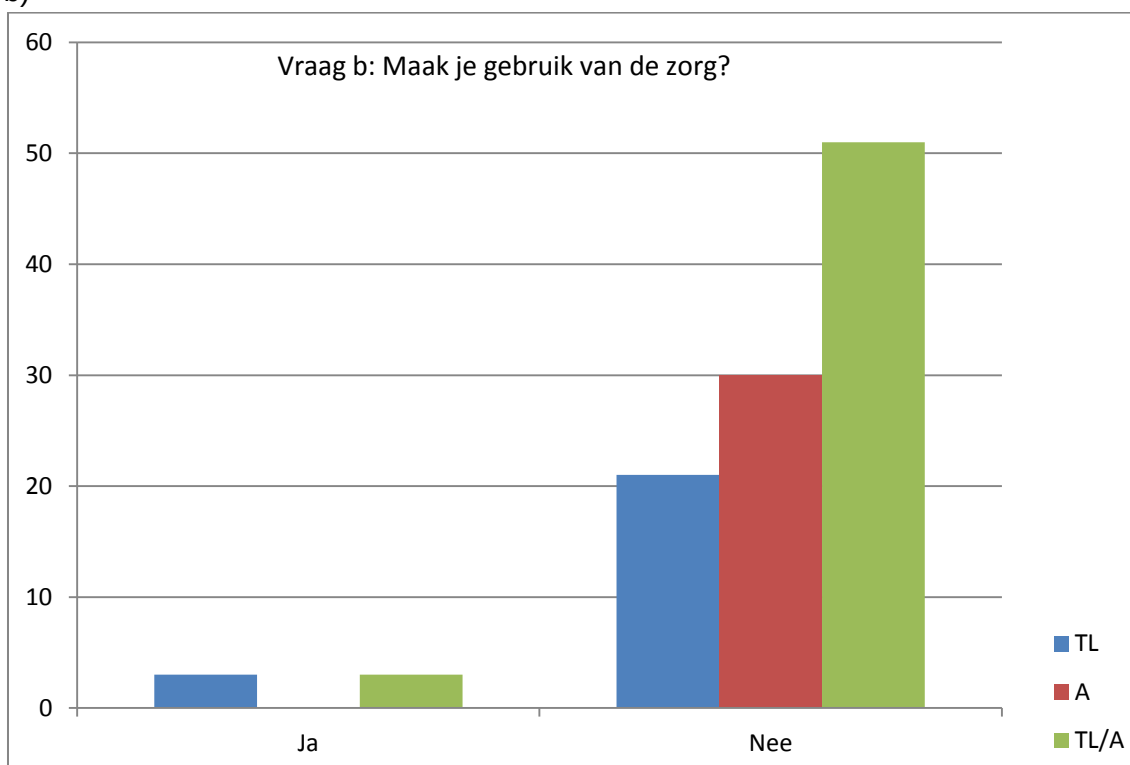

Figuur 2: ervaringen met betrekking tot de geboden hulp op school

Bij "Ja" heeft een TL leerling aangegeven dat het geheim is.

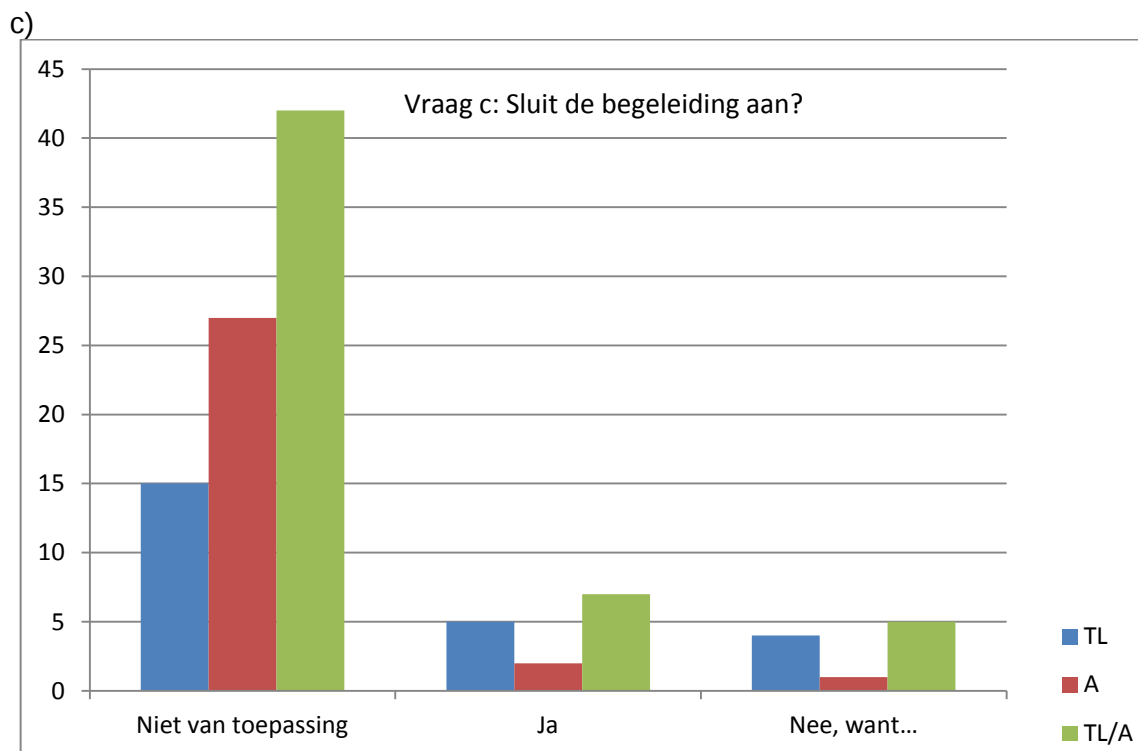
X-as= antwoord
Y-as= aantal leerlingen

b)

Figuur 3: ervaringen met betrekking tot het gebruik van de zorg

X-as= antwoord
Y-as= aantal leerlingen

Figuur 4: ervaringen met betrekking tot het aansluiten van de begeleiding

X-as= antwoord
Y-as= aantal leerlingen

Bij 'Nee, want' hebben de leerlingen van het VMBO het volgende gezegd: De meeste leraren weten niet dat ik HSP heb, ik krijg Reiki, ik krijg geen extra hulp. Eén Atheneum leerling benoemt dat de steunlessen vaak uitvallen.

4.2 Hoe ervaren de docenten (N=4) van het Atheneum en het VMBO onderbouw team de zorg?

Het antwoord op bovenstaande deelvraag komt uit het interview met de lesgevende docenten en de mentoren. Er zijn in dit verband drie vragen gesteld namelijk:

- a) *Vind jij dat het Meander College iets over het hoofd ziet qua zorg? (N=4)*
- b) *Vind jij dat er andere leerlingen zorg behoeven? Zo ja, waarom? (N=4)*
- c) *Hoe weet je welke leerlingen zorg nodig hebben? (N=4)*

Hieronder worden de antwoorden uit het interview weergegeven per deelvraag en respondent:

- a) Vind jij dat het Meander College iets over het hoofd ziet qua zorg?

De mentoren:

Mentor A2: Nee, als mentor moet je er wel goed naar kijken!

Mentor TL2: Ja, laatst zijn er twee leerlingen aangenomen. Daar is niet goed naar gekeken, te snel aangenomen. Er was sprake van thuisproblematiek. De laatste 2 leerlingen die zijn aangenomen zijn te snel aangenomen. 1 leerling heeft ernstige problemen thuis en op de vorige school, een andere leerling komt vanuit een andere stad en was daar van niveau gezakt. Deze 2 leerlingen zorgen voor ontzettend veel problemen in de klas.

De docenten:

Docent A2: Nee, er wordt veel gedaan. Er is een remedial teacher, orthopedagoog, zorgcoördinator. Soms is er wel het gevoel van te!

Docent TL2: Tot nu toe goed opgezet, mis nog niets. Teamleider en mentor kunnen er meer bovenop bij deze klas. Betere begeleiding wenselijk. Als er één lesuur goed gaat dan is de hele dag goed. Dat kan toch niet waar zijn?!

b) Vind jij dat er andere leerlingen zorg behoeven?

De mentoren:

Mentor A2: Een Atheneum klas is anders dan een VMBO klas. Je weet natuurlijk niet alles. Aan het begin van het schooljaar een gesprek met de leerling, als een leerling aangeeft dat er iets is dan houd je hem/haar in de gaten. Anders niet.

Mentor TL2: De zwakke leerlingen die in een drukke klas zitten meer begeleiding kunnen bieden.

De docenten:

Docent A2: Sommige leerlingen merk je niet. Ze zijn stil of vallen niet op. Kijken we wel goed? Is er iets mee aan de hand. Sociaal vaardig?

Docent TL2: Nee, wel meer aandacht! Positieve opmerkingen.

c) Hoe weet je welke leerlingen zorg nodig hebben?

De mentoren:

Mentor A2: Door het gesprek. Komt het er niet uit dan eventueel door collega's.

Mentor TL2:

- Dossier doornemen
- Inventarisatie eerste les: bijzonderheden: ADHD, Dyslectisch,...
- Briefje naar alle docenten in postvak met bijzonderheden
- Naar aanleiding van gesprekken met collega's
- Wat je zelf ziet en merkt

De docenten:

Docent A2: Intuïtie op gevoel. Wat je kan verwachten bij het niveau. Atheneum of TI.

Dyslexie zie je!

Docent TL2: Niet echt. Van de mentor aan het begin van het schooljaar, van de leerling zelf of tijdens de leerling-besprekingen zonder cijfers.

4.3 Hoe ervaren de afdelingsleiders (N=2) van het Atheneum onderbouw team en van het VMBO onderbouw team de zorg?

Het interview geeft 3 vragen weer waarop deze vraag getoetst wordt.

- a) *Heb je leerlingen in de klas die extra aandacht (zorg) nodig hebben?*
- b) *Welke zorg hebben ze dan nodig? Hoe vaak en hoeveel?*
- c) *Vind jij dat het Meander College iets over het hoofd ziet qua zorg?*

De antwoorden van de afdelingsleider van het Atheneum onderbouw team (N=1):

- a) Heb je leerlingen in de klas die extra aandacht (zorg) nodig hebben?

Ja.

- 1. Jongen met dyslexie en dyscalculie. Hij heeft extra zorg nodig.
- 2. Onderpresteerders, vooral in A2
- 3. Kan de leerling het niveau aan, met name in H2
- 4. Leerplicht

- b) Welke zorg hebben ze dan nodig? Hoe vaak en hoeveel?

Zie ook vraag a!

- 1. Duidelijk overleg RT en ouders. Welke afspraken zijn er gemaakt. Kunnen wij extra tijd bieden?
- 2. Meer aanbieden.
- 3. Rapportenvergadering bespreken, leerling naar decaan voor TL3, eventueel huiswerkbegeleiding als leerling gemotiveerd is.
- 4. Goed in de gaten houden!

- c) Vind jij dat het Meander College iets over het hoofd ziet qua zorg?

Ja, elke zorgleerling neemt tijd. Tijd in geld is er niet.

We zien dingen over het hoofd met het geld dat beschikbaar is. Reguliere school met beperkte zorg. Veel zorg hebben we niet, dat wel, dat niet! Afweging voor alle leerlingen en zorgleerlingen (verstoring in de les).

Hoe ervaart de afdelingsleider van het VMBO team de zorg (N=1):

- a) Heb je leerlingen in de klas die extra aandacht (zorg) nodig hebben?

Ja, meer structuur aanbod, gedragssturing, absentie, leerstrategieën en extra aandacht voor onderpresteerders.

- b) Welke zorg hebben ze dan nodig? Hoe vaak en hoeveel?

Meer individuele aandacht, versterkt oudercontact, ondersteuning onderwijsadviseur, RT en Rebound.

- c) Vind jij dat het Meander College iets over het hoofd ziet qua zorg?

Zonder zorgtijd te verliezen, toch zorgtijd erbij!

4.4 Wat signaleren de externen (orthopedagoog en remedial teacher) over de zorg voor de Atheneum onderbouw leerjaar 2 en de VMBO TL onderbouw leerjaar 2?

Om het antwoord te krijgen op deze deelvraag zijn er 5 vragen in het interview gesteld aan de orthopedagoog en de remedial teacher die betrekking hebben op de inhoud van de vraag, namelijk:

- a) Vind jij dat het Meander College iets over het hoofd ziet qua zorg?*
- b) Hoe vind jij de begeleiding van deze leerlingen verlopen?*
- c) Hoe begeleid jij deze leerling?*
- d) Vind jij dat er andere leerlingen zorg behoeven? Zo ja, waarom?*
- e) Hoe weet je welke leerlingen zorg nodig hebben?*

De antwoorden van de orthopedagoog:

- a) Vind jij dat het Meander College iets over het hoofd ziet qua zorg?

De zorgstructuur is mager en onduidelijk, als je de zorgstructuur zonder de externen rekent. Met externen is het volledig. De verantwoordelijkheid is onduidelijk. Er zijn wisselingen geweest met rectoren en afdelingsleiders, het aansturen van de directie mist. Wij zijn aan het zwemmen.

- b) Hoe vind je de begeleiding van deze leerlingen verlopen?

Er is goede begeleiding, grote betrokkenheid. Mentoren nemen hun verantwoordelijkheid en zijn zorgvuldig, hoewel dit wel docent afhankelijk is. Niet alle zorgleerlingen worden gezien, deze leerlingen worden te laat gesignaleerd.

Ik mis aansturing van bovenaf. Cohesie mist dat krijg je door eenduidig aansturen.

LWOO/VMBO gaat de begeleiding beter dan bij Havo/Atheneum. Bij de LWOO is het minder cognitief gericht, de leerlingen worden beter gezien en begeleid. Docenten die dat zien, zien het kind, de werkhouding en het gedrag. Alleen het leerproces begeleiden dan begeleid je een smal deel.

- c) Hoe begeleid jij deze leerlingen?

Te diep in de begeleiding als orthopedagoog. Veel te veel in de concrete begeleiding van de Havo/Atheneum (H/A) leerlingen. Planning en organisatie is bij het H/A niet in orde. De mentor was niet eens bekend aan het begin van het schooljaar. Structuur was onduidelijk dus moest ik zelf doen.

- d) Vind jij dat er andere leerlingen zorg behoeven?

Ja, met name de H/A leerlingen komen te kort in de begeleiding. Ook leerlingen met een gedragsstoornis (de spoor 1 leerlingen) en de LGF-leerlingen komen te kort op het gebied van begeleiding. Er mist een structureel veilige plek op school.

- e) Hoe weet je welke leerlingen zorg nodig hebben?

Dat zie je door ervaring en kennis. Gedragsvragenlijsten afnemen en gesprekken voeren.

De antwoorden van de remedial teacher:

a) Vind jij dat het Meander College iets over het hoofd ziet qua zorg?

Misschien is dit wel een bewuste keuze. Hoe moet de zorg dan wel vorm gegeven worden? Er is nog veel te winnen. Er is geen spoor 1. Passend onderwijs, extra zorg nodig, hoe leveren we dat?

- Er moet een plek zijn in school waar leerlingen die vastlopen heen kunnen. Zeker geen straflokaal. Een plek waar leerlingen structuur geboden krijgen, waar in rust een toets gemaakt kan worden, waar altijd iemand is. Begeleiding op het gebied van planning, structuur, welbevinden, etc.
- Nog beter onderwijs geven. Bijvoorbeeld: VMBO mooie lokalen, maar maken we er optimaal gebruik van? Extra uitleg in groepjes, extra instructie. Niet bij iedere docent optimaal gebruik.

b) Hoe vind je de begeleiding van deze leerlingen verlopen?

Het systeem werkt stukken beter dan een aantal jaren geleden. Meer betrokkenheid bij de zorg. De mentor/docent zou ook terug kunnen vragen hoe het met de betreffende leerling gaat. Dat maakt de zorg beter.

Meer RT in de klas! Hoe kan de ondersteuning van docenten nog anders? Toepassen van bijvoorbeeld het GIP-model, waardoor je werkt met uitgestelde aandacht, tijd voor extra instructie, observatie e.d. zou maken dat er in de klas meer begeleiding mogelijk is (door de docent of door de docent en een rt'er).

c) Hoe begeleid jij deze leerlingen?

Eerste keer intake en tips. Varieert per leerling of het korter of langer duurt, dit valt samen met de complexiteit. Handelingsplan of aantekeningen in magister over de inhoud van de extra begeleiding. Daarna de uitvoering. Iedere bijeenkomst wordt vastgelegd in magister.

d) Vind jij dat er andere leerlingen zorg behoeven?

Weinig zicht op, niet bij vergaderingen aanwezig. Kan daar geen tips geven. Afhankelijk van mentor! Ook verschil afdelingsleider.

e) Hoe weet je welke leerlingen zorg nodig hebben?

Via de signaalbrief. Gaat goed! Er is een verbetering. Ook zijn er gesprekken waarna de betrokken docent met tips zelf eerst verder kan. Als dan alsnog inzet van rt of ortho nodig is, dan wordt dit aangevraagd met behulp van een signaalbrief.

4.5 Hoe tevreden zijn de Atheneum onderbouw leerlingen leerjaar 2 en de VMBO TL onderbouw leerlingen leerjaar 2 (N=65) met de zorg (ten aanzien van remedial teaching, ondersteuning van de orthopedagoog en jeugdhulp ondersteuning)?

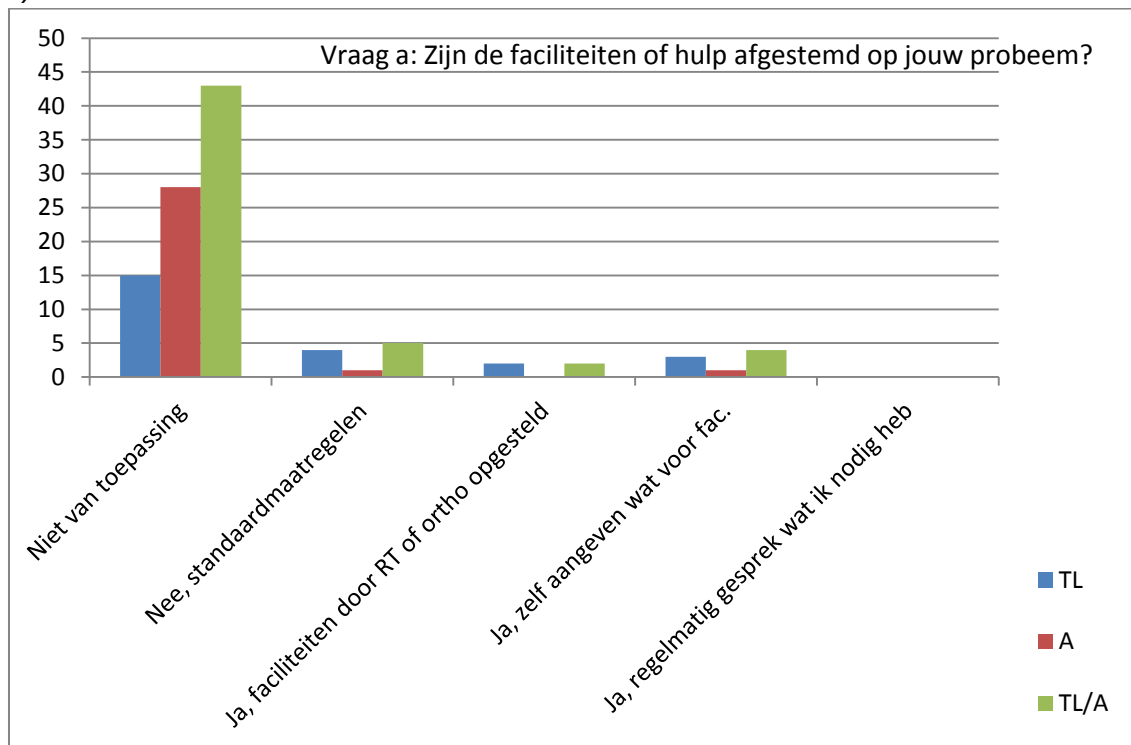
Deze vraag sluit aan bij paragraaf 4.1: Hoe ervaren de leerlingen van het Atheneum en het VMBO TL onderbouw leerjaar 2 de zorg?

De antwoorden op deze deelvragen zijn reeds weergegeven.

Ter aanvulling over de tevredenheid van de leerlingen van het VMBO onderbouw team en de Atheneum onderbouw leerlingen, de volgende vragen:

- Zijn de faciliteiten of de hulp die je krijgt op jouw probleem afgestemd?*
- Heb je het gevoel dat de docenten meewerken aan deze faciliteiten/hulp?*
- Houd je jezelf aan de afspraken die er met jou gemaakt zijn rond de faciliteiten/hulp?*

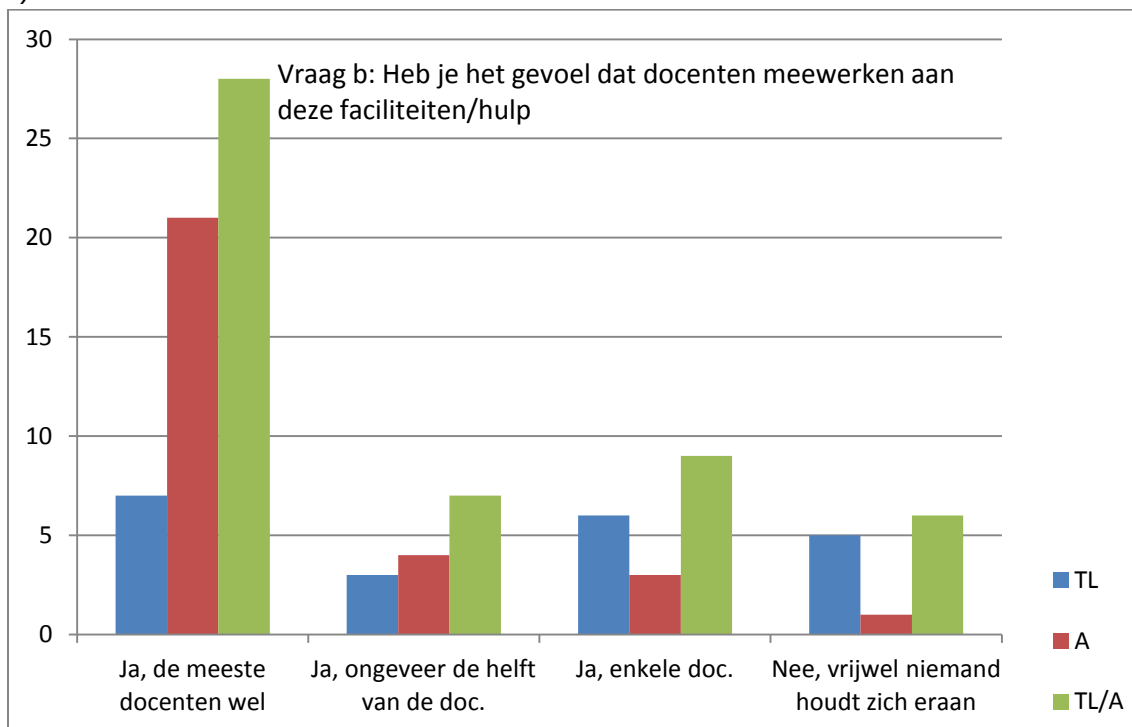
a)

Figuur 5: ervaringen met betrekking tot het afstemmen van de faciliteiten

X-as= antwoord
Y-as= aantal leerlingen

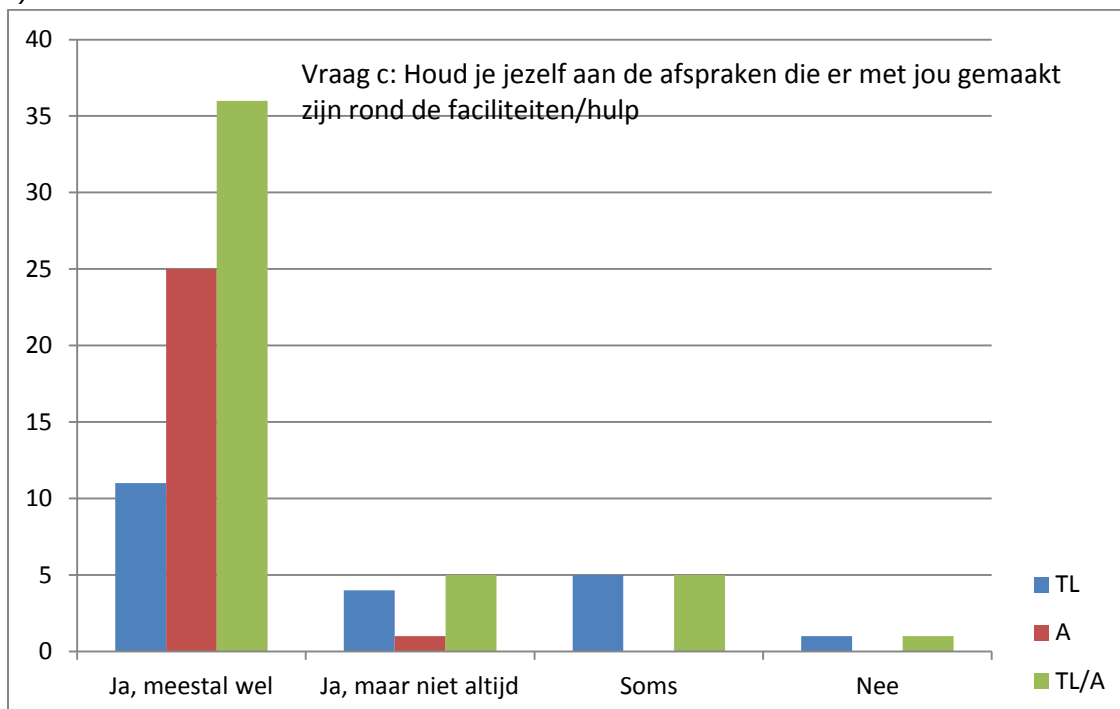
b)

Figuur 6: ervaringen met betrekking tot het meewerken van docenten aan faciliteiten

X-as= antwoord
Y-as= aantal leerlingen

c)

Figuur 7: ervaringen met betrekking tot de gemaakte afspraken met de leerlingen

X-as= antwoord
Y-as= aantal leerlingen

In dit hoofdstuk worden de centrale vraagstelling en de doelstelling herhaald in de eerste paragraaf. Vervolgens wordt er een eigen interpretatie gegeven, onderbouwd vanuit de literatuur of vanuit de resultaten van hoofdstuk 4. Vanuit de eigen interpretaties wordt de conclusie gegeven en worden er aanbevelingen aan de organisatie gedaan. Tevens wordt reflectie gegeven op het uitgevoerde onderzoek. De laatste paragraaf zal gewijd worden aan de vraag hoe de resultaten in de organisatie geïmplementeerd kunnen worden.

5.1 Centrale vraagstelling en doelstelling

De centrale vraagstelling luidt: Op welke wijze kan het huidige zorgaanbod (ten aanzien van remedial teaching, ondersteuning van de orthopedagoog en jeugdhulp ondersteuning) op het Meander College beter worden afgestemd op de zorgbehoeften van VMBO TL leerjaar 2 en Atheneumleerlingen leerjaar 2 volgens leerlingen, docenten en externen?

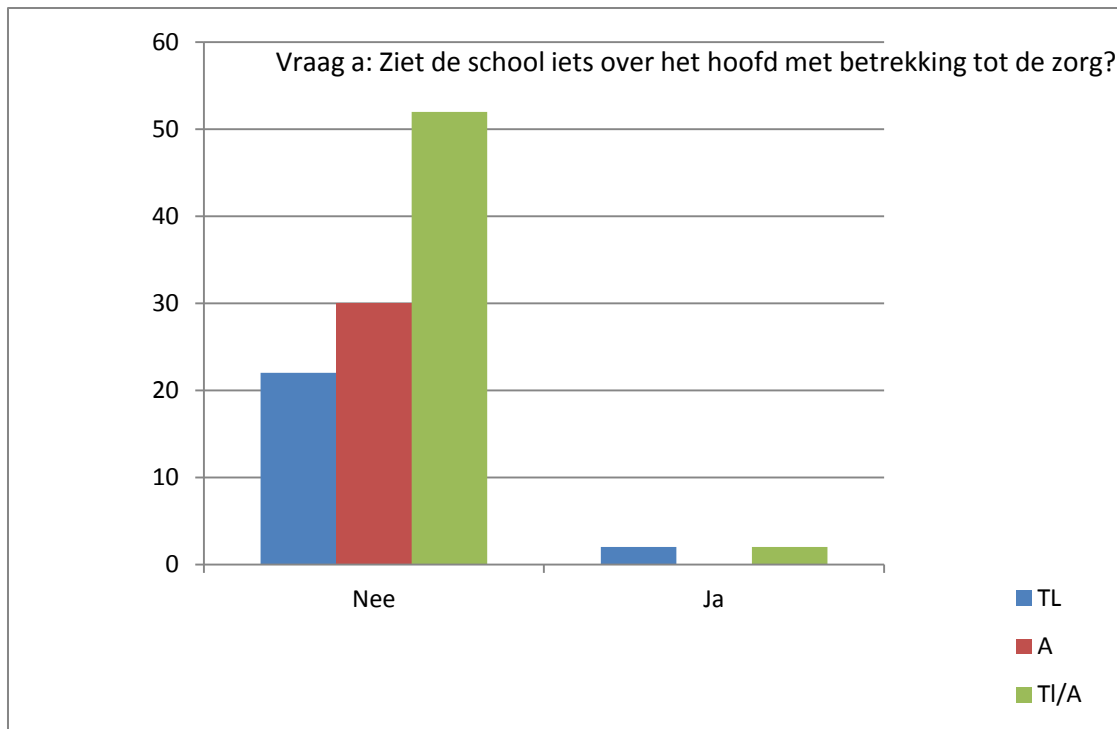
Het doel van dit onderzoek is het verbeteren van het zorgbeleid ten behoeve van de leerlingen van het Atheneum en VMBO TL onderbouw leerjaar 2.

5.2 Interpretatie centrale vraagstelling en onderzoeksvragen

5.2.1 Leerlingen

Er is vanuit de literatuur een verschil aan te wijzen tussen de VMBO leerlingen en de Atheneum leerlingen. Bij het VMBO wordt gelijk bepaald welke groepen er in aanmerking komen voor directe bekostiging. Door middel van deze bekostiging kan de school de nodige speciale begeleiding geven aan de leerling (Melis, 2003). Voor de Atheneum leerling is er geen bekostiging voor de speciale begeleiding.

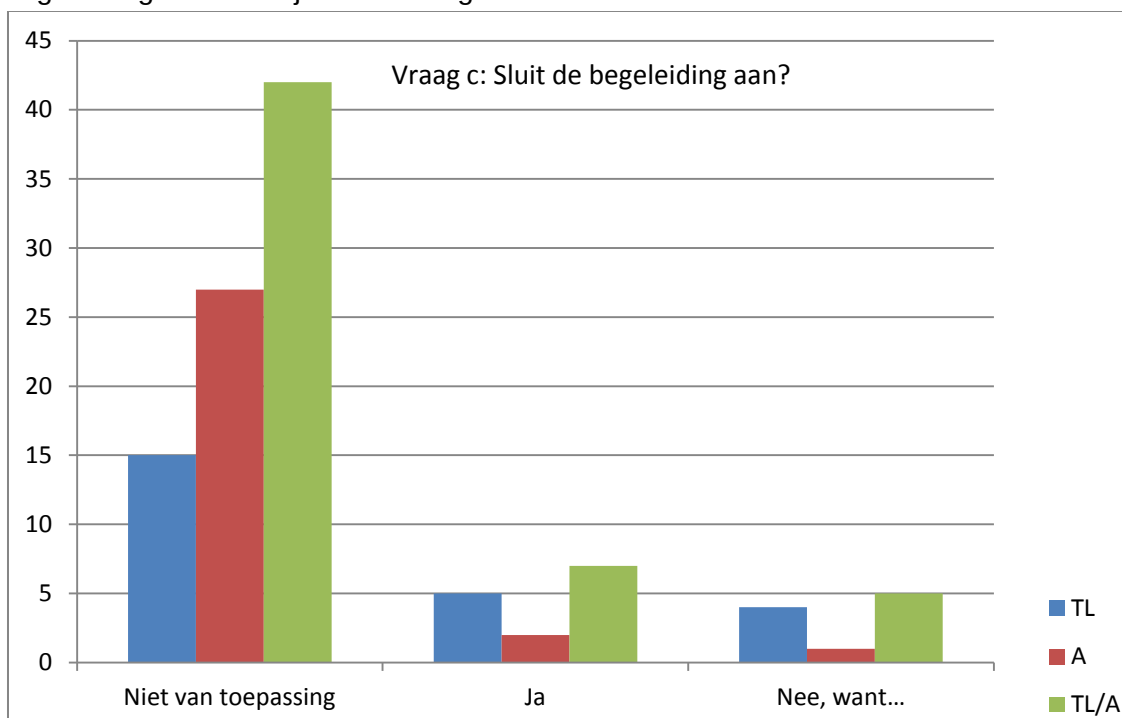
Bij een Atheneum leerling zijn er bijna geen achterstanden, maar er kan sprake zijn van een voorsprong bij een aantal vakgebieden. De leerling van het Atheneum laat over het algemeen weinig scores zien op vragenlijsten die wijzen in de richting van sociaal-emotionele problematiek. De enquête die afgenomen is op het Meander College bevestigt dat de meeste leerlingen (N=52) op het Meander College vinden dat de school niets mist met betrekking tot de zorg. In figuur 8 is dit weergegeven.

Figuur 8: ervaringen met betrekking tot de geboden hulp op school

X-as= aantal leerlingen
Y-as= antwoord

Twee tweede klas VMBO TL leerlingen geven echter wel aan dat ze iets missen met betrekking tot de zorg. Alleen geven deze leerlingen niet aan wat ze missen. De Atheneum leerlingen vinden dat het Meander College niets mist met betrekking tot de zorg. In de enquête wordt door de leerlingen wel ingegaan op de vraag of ze vinden dat de begeleiding aansluit bij wat ze nodig hebben:

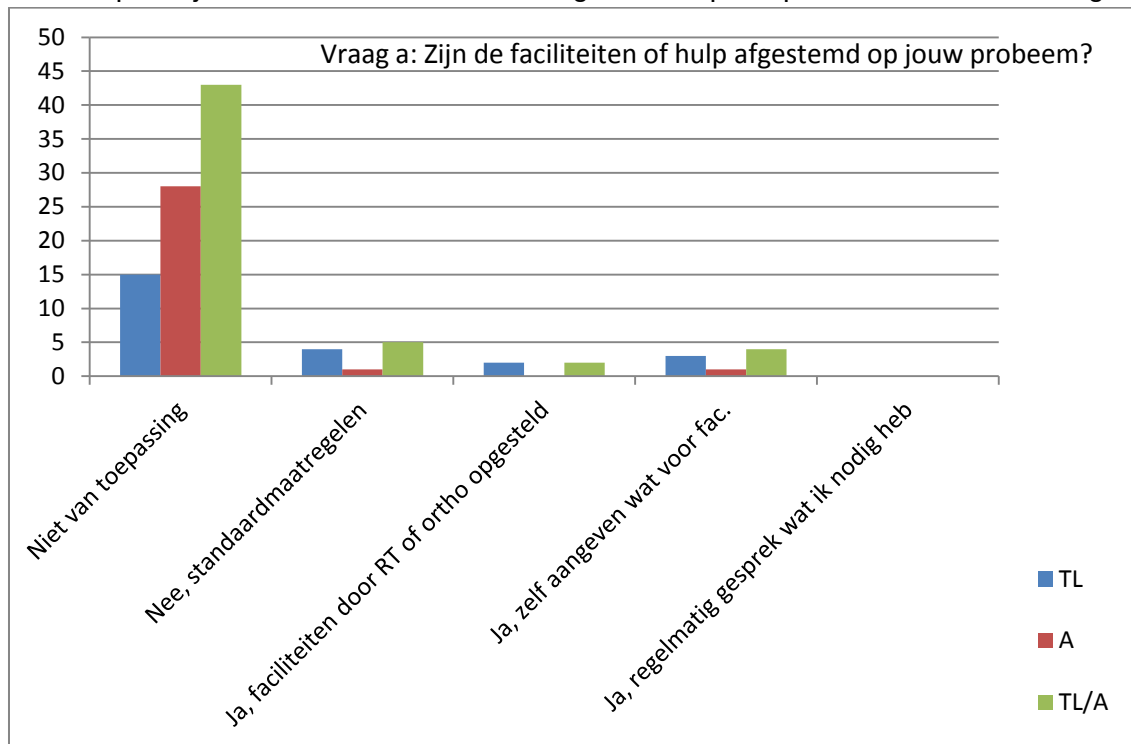

Figuur 9: ervaringen met betrekking tot het aansluiten van de begeleiding

X-as= aantal leerlingen
Y-as= antwoord

Zoals af te lezen is uit figuur 9 geven de meeste leerlingen (N=42) aan dat ze geen gebruik maken van de begeleiding, vandaar de hoge score op het antwoord 'Niet van toepassing'. Vijf VMBO leerlingen vinden de geboden zorg aansluiten, maar vier leerlingen niet. Twee Atheneum leerlingen geven aan dat ze de zorg wel vinden aansluiten, maar één vindt van niet.

Is de hulp of zijn de faciliteiten voldoende afgestemd op het probleem van de leerling:

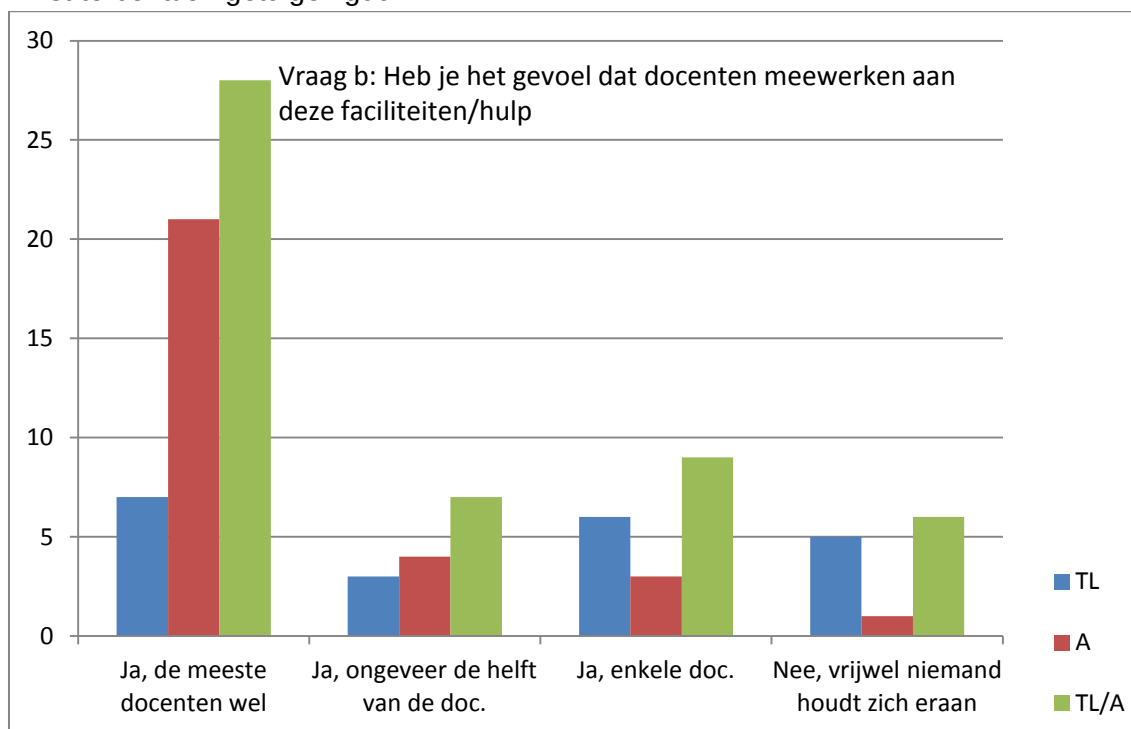

Figuur 10: ervaringen met betrekking tot het afstemmen van de faciliteiten

X-as= antwoord
Y-as= aantal leerlingen

De meeste leerlingen (N=43) geven op de vraag of de faciliteiten/hulp voldoende zijn afgestemd op hun probleem het antwoord 'Niet van toepassing'. Dit houdt in dat de leerlingen geen gebruik maken van de faciliteiten/hulp. Bij de VMBO leerlingen geven vier leerlingen aan dat het standaardmaatregelen betreft. Vijf leerlingen van het VMBO geven aan dat ze wel kunnen aangeven dat de hulp op hun specifieke situatie afgestemd is. Bij de Atheneum leerlingen is er één leerling die vindt dat de hulp een standaardmaatregel is in plaats van een faciliteit, een andere leerling vindt dat hij/zij de hulp zelf aan mag geven. Hieruit kan men concluderen dat de meeste leerlingen geen gebruik maken van de faciliteiten/hulp, maar voor de leerlingen die wel gebruik maken van de faciliteiten kan er meer gedaan worden.

De leerlingen (N=6) vinden wel dat docenten beter mogen meewerken als er sprake is van leerlingen die gebruik maken van faciliteiten of hulp. Zeker bij het VMBO (N=5) is er een winst te behalen getuige figuur 11.

Figuur 11: ervaringen met betrekking tot het meewerken van docenten aan faciliteiten

X-as= antwoord
Y-as= aantal leerlingen

Uit deze gegevens kan men concluderen dat de zorg volgens de leerlingen van het Meander College aansluit bij de zorgbehoefte van de leerlingen. Echter bij de leerlingen die gebruik maken van de faciliteiten/hulp kunnen de docenten extra aandacht besteden aan met name de VMBO leerlingen. Ondanks dat de Atheneum leerlingen aangeven in figuur 8 dat het Meander College niets over het hoofd ziet qua zorg geven de Atheneum leerlingen wel aan in figuur 11 dat er wel winst te behalen is bij de docenten.

5.2.2 Docenten en afdelingsleiders

Uit het interview met de docenten en afdelingsleiders blijkt dat de zorgstructuur goed verloopt, echter blijft dit wel een dynamisch proces. De afdelingsleider H/A geeft aan dat de zorg echter wel voornamelijk buiten de klas is en niet binnen de klas.

Het Meander College heeft de zorg geregeld, maar nog niet optimaal. Men kan concluderen uit het theoretisch kader en de resultaten van de enquête dat het Meander College vooral steunt op de breedtezorg.

Uit het interview kwam de vraag naar voren hoe je weet dat leerlingen zorg behoeven. De mentor van A2 geeft aan dat een Atheneum klas anders is dan een VMBO klas. Het exacte verschil is niet duidelijk geworden. De mentor van TL 2 geeft aan de zwakke leerlingen in een drukke klas meer begeleiding zouden mogen krijgen. De docent van A2 geeft het sociaal-emotioneel aspect aan. Kijken we wel goed?

Uit het interview kan geconcludeerd worden dat de docenten en de afdelingsleiders de zorg op dit moment voldoende vinden, de VMBO afdelingsleider geeft echter wel aan dat de zorgstructuur een dynamisch proces blijft. De zorg bevindt zich buiten de klas in plaats van binnen de klas.

5.2.3 Remedial teacher en orthopedagoog

Volgens de orthopedagoog ziet de zorgstructuur van het Meander College er onvolledig uit zonder de externen. Met externen is het volledig. De orthopedagoog geeft tevens aan dat de H/A leerlingen te kort komen in begeleiding. Er mist een structureel veilige plek in de school. Het missen van een dergelijke plek wordt ook aangegeven door de remedial teacher.

Uit het interview komt ook naar voren dat het signaleren van de zorgbehoefte afhankelijk is van de mentor, waarbij ook verschil benoemd is in hoe er onder de afdelingsleiders gekeken wordt naar de zorg.

De zorgstructuur is onduidelijk in aansturing volgens de orthopedagoog. 'De afdelingsleiders willen de zorg bij zich houden waardoor het vast gaat lopen, omdat de afdelingsleiders voor de zorg geen tijd hebben'.

De conclusie is dat het Meander College zich moet inzetten op de basiszorg en de docenten in de zorg (met betrekking tot didactische en sociaal-emotionele problematiek) moet professionaliseren. Te beginnen met de begeleiding van de docenten in het H/A team.

5.2.4 Conclusie

De centrale vraagstelling die leidend is geweest bij het schrijven van dit onderzoek luidde: Op welke wijze kan het huidige zorgaanbod (ten aanzien van remedial teaching, ondersteuning van de orthopedagoog en jeugdhulp ondersteuning) op het Meander College beter worden afgestemd op de zorgbehoeften van VMBO TL leerjaar 2 en Atheneumleerlingen leerjaar 2 volgens leerlingen, docenten en externen?

Op basis van het voorgaande onderzoek is te concluderen dat de zorg volgens leerlingen redelijk aansluit. De Atheneum leerlingen geven aan dat docenten niet meewerken aan de zorgbehoeften op in dit geval didactisch vlak. De VMBO leerlingen geven aan dat bij de docenten nog meer winst te behalen valt in het begeleiden van de geboden hulp/faciliteiten.

De docenten en afdelingsleiders vinden de zorg op dit moment voldoende. De VMBO afdelingsleider geeft echter aan dat de zorgstructuur een dynamisch proces blijft. Tot slot moet opgemerkt worden dat de zorg zich buiten de klas in plaats van binnen de klas bevindt.

De externen zijn van mening dat het Meander College zich moet inzetten op de basiszorg. De docenten moeten zich professionaliseren in de zorg met betrekking tot didactische en sociaal-emotionele problematiek. Een speerpunt zou hierbij moeten zijn de professionalisering van het Havo /Atheneum onderbouw team.

Kortom, om de zorg beter af te stemmen tussen de Atheneum onderbouw leerlingen klas 2 en de VMBO TL 2 leerlingen moet de basiszorg uitgebreid worden door middel van de zorg binnen de klas te plaatsen in plaats van buiten de klas om zo beter aan de zorgbehoeften van de Atheneum leerlingen klas 2 en de VMBO TL 2 leerlingen te voldoen. Een professionaliseringstraject voor docenten maakt hier onderdeel van uit.

5.3 Aanbevelingen aan de organisatie

5.3.1 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is het verbeteren van het zorgbeleid ten behoeve van de leerlingen van het Atheneum en VMBO TL onderbouw leerjaar 2.

5.3.2 Specifieke onderwijsbehoeften

De leerlingen geven aan dat ze de zorg op het Meander College redelijk vinden. Echter de leerlingen die zorg krijgen, geven aan dat de faciliteiten/hulp beter of anders kunnen/kan. De docenten geven aan dat de zorg vooral buiten de klas plaatsvindt. Door de zorg meer in de klas te implementeren zouden de specifieke onderwijsbehoeften van de leerlingen van het Atheneum en het VMBO kunnen verbeteren. Als voorbeeld kan een remedial teacher in de klas de begeleiding geven in plaats van in een eigen ruimte, de remedial teacher kan dan gelijk actie ondernemen als bijvoorbeeld een dyslectische leerling in de problemen terecht komt tijdens de les (Theunissen, 2003). Het verlenen van zorg binnen de klas is tevens een goed voorbeeld van integraal zorgbeleid (Kleijnen & Broeck, 2005). De volgende aanbeveling komt hieruit voort: de zorg meer binnen de klas in plaats van buiten de klas te laten plaatsvinden.

Hiermee bereikt het Meander College ook de docenten en mentoren. Het interview geeft weer dat de mentor TL 2 de kennis nodig heeft van de orthopedagoog en de remedial teacher. Het begeleiden door externen in de klas zou wellicht een deel van deze handelingsverlegenheid kunnen wegnemen. De externen krijgen beter de kans om te begeleiden zowel voor de mentor/docent als voor de leerling. De afhankelijkheid van de mentor/afdelingsleider zal op lange termijn minder verschil opleveren.

Het Meander College gaat op deze manier ook meer investeren in de basiszorg en hoeft in de toekomst minder te steunen op de breedtezorg.

5.3.3 Passend onderwijs

Is het Meander College klaar voor het passend onderwijs? Volgens de site van het passend onderwijs heeft de school vanaf augustus 2013 zorgplicht. Er lijkt onder de docenten/mentoren handelingsverlegenheid te bestaan wanneer het gaat om het invoeren van passend onderwijs. Uit het interview blijkt dat docenten en afdelingsleiders er onvoldoende op zijn voorbereid. Docenten geven aan dat ze er niet voor opgeleid zijn, het gaat ten koste van de 'normale' leerling en passend onderwijs is één groot vraagteken! De tweede aanbeveling is derhalve: algemene informatie te verstrekken over passend onderwijs aan docenten en afdelingsleiders. Het Meander College sluit hierbij docenten en afdelingsleiders uit van de onzekerheid die de komst van passend onderwijs met zich mee kan brengen. Dit vraagt ook het nodige werk van het MT.

Het MT moet namelijk duidelijk hebben hoe het Meander College omgaat met het passend onderwijs en wat het passend onderwijs inhoudt voor het Meander College. Pas als het MT duidelijkheid kan verschaffen is het verstandig om informatie te verstrekken aan de docenten. Denkend aan visie/missie/strategisch beleid rond zorg en passend onderwijs (Geerts, 2012).

5.3.4 Dynamische driehoek

Het zorgprofiel geeft het volgende weer: handelingsgericht werken betekent dat in de cultuur van de school de inbreng van de leerlingen zelf essentieel is, dat vooral wordt gekeken naar de onderwijsbehoefte van de leerling, dat ouders als deskundige worden betrokken, dat er planmatig wordt gewerkt en dat er wordt gehandeld vanuit competenties/kwaliteiten van de leerling (KPC / Het Lumeijn, 2012). Binnen het VMBO gebeurt het handelingsgericht werken voor een groot deel. Voor Havo/Vwo bevindt handelingsgericht werken zich in een pril stadium.

Er is bewust gekozen voor afbakening (Verschuren & Doorewaard, 2010). In dit onderzoek is in het kader van de dynamische driehoek gevraagd aan de leerling naar ervaringen van ouders met betrekking tot eventuele hulp. Deze resultaten zijn echter niet gebruikt. In dit onderzoek is de relatie tussen de ouders, de leerling en de school van groot belang (Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek, 2007).

Echter, in een vervolgonderzoek is het aan te bevelen ouders als aparte onderzoeksgroep te betrekken. Aangezien het zorgprofiel aangeeft dat het handelingsgericht werken voor Havo/Vwo zich in een pril stadium bevindt. De relatie tussen ouders en school moet niet onderschat worden, als de relaties binnen de dynamische driehoek in evenwicht zijn dan heeft de leerling optimale groeimogelijkheden (Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek, 2007).

5.3.5 Sociaal-emotionele problematiek

De uitkomsten van de enquête voor de leerlingen geven niet duidelijk aan hoe de leerlingen over hun sociaal-emotionele problematiek denken. De omgevingsfactoren spelen een belangrijke rol binnen de groeimogelijkheden van de leerling (Doreleijers, Boer, Huisman, Vermeiren & Haan, 2006). Problemen op sociaal-emotioneel gebied kunnen in belangrijke mate een leerachterstand veroorzaken (Melis, 2003). Het is gewenst dat hierover een vervolgonderzoek komt. De jeugdhulpverlener zou tevens geïnterviewd kunnen worden om van de sociaal-emotionele problematiek een beter beeld te geven.

5.4 Follow up

De resultaten en aanbevelingen van dit onderzoek worden besproken in juli 2012 met de rector en de afdelingsleiders Havo/Atheneum en VMBO. De aanbevelingen zullen dan in acties worden omgezet om zo optimaal aan de zorgbehoeften van de leerlingen van het Atheneum en het VMBO te voldoen. Op dit moment is het Meander College bezig met het organiseren van de informatievoorziening rondom passend onderwijs, zodat aan het begin van het nieuwe cursusjaar schoolbreed mensen voldoende geïnformeerd zijn. Tevens wordt er in juli een vergadering belegd met de afdelingsleiders, de rector, de externen en de zorgcoördinator op welke wijze het Meander College het handelingsgericht werken gaat implementeren. Het uitbreiden van de basiszorg zal dan uitgebreid aan de orde komen.

Literatuur

Doreleijers, T., Boer, F., Huisman, J., Vermeiren, R., & Haan, E. de (red) (2006). *Leerboek psychiatrie. Kinderen en adolescenten*. Utrecht: de Tijdstroom . (pp. 13 – 80)

Geerts, M. <http://www.mhr.nl/Zorgbeleid> bezocht op 26 januari 2012

Ghesquière, P., Schellekens, L., & Ruijsenaars, W. (2003). *Scholen met zorg. Goede praktijkvoorbeelden in de zorg voor leerlingen met leerproblemen*. Culemborg: Centraal Boekhuis bv

Goei, S.L. (2010). *Omgaan met gedragsproblemen in het onderwijs: School-Wide Positive Behavior Support*. In: Reaal. (pp. 1 -12)

Harinck, F. (2010). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Apeldoorn: Garant

Henneman, K., Kleijnen, R., & Smits, A. (2004). *Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs. Achtergronden, beleid en implementatie. Deel 1*. 's-Hertogenbosch: KPC Groep

Hieneman, M., Dunlap, G., & Kincaid, D. (2005). *Positive support strategies for students with behavioral disorders in general education settings*. Psychology in the Schools, Vol. 42(8), 779 – 794

Inspectie van het Onderwijs.

<http://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/content/assets/Onderwijsverslagen/2011/Hoofdstuk+12+De+kwaliteit+van+het+onderwijs+aan+zorgleerlingen.pdf> bezocht op 8 februari 2012

Jacob, L., Jacobs, W., Mosselaer, M. Van de, Vermeersch, J. & Ham, P. van, (1996) *De Cel Leerlingbegeleiding*. Apeldoorn: Garant

Kleijnen, R. (Red.) & Broeck, G. van den, (2005) *Grensoverschrijdende Integrale Leerlingenzorg. Een [pro]actief proces*. Apeldoorn: Garant

KPC / Het Lumeijn. (2012). *Zorg in Beeld Uitwerking Onderwijszorgprofiel*.

Kuper, G.H.J. (2010). *Module Beleid en Organisatie*

Kuper, G.H.J. (2011). *Module Leerproblemen en Beleid*

Lieshout, T. van, (2009). *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen. Een praktisch handboek voor professionele opvoeders, begeleiders en leerkrachten*. Houten: Bohn Stafliu Van Loghum

Melis, G. (2003). *Kenmerken van zorgleerlingen in het VMBO*. Apeldoorn: Garant Uitgevers nv

Mulligen, W. van, Gieles, P. & Nieuwenbroek, A. (2007) *Tussen thuis en school. Over contextuele leerlingbegeleiding*. Leuven: Uitgeverij Acco

Nauta, P., & Giesing, M. (2011). *Achtergronden van en tips voor de omgang met leerlingen met een specifieke hulpvraag*. Friesland: Nauta en Giesing

Passend Onderwijs: <http://www.passendonderwijs.nl/beleid-regelgeving/hoofdpunten-passend-onderwijs/> bezocht op 15 januari 2012

Robaey, N. van, (2006). *Algemeen beleid en ondernemingsstrategie*. Leuven: Uitgeverij Acco

Site <http://www.havo-hbo.nl/site/typisch-vwo/> bezocht op 8 februari 2012

Steenhoven, P. van der & Veen, D. van, (2006) *Leerlingenzorg en Zorg-adviesteams in het voortgezet onderwijs*. Apeldoorn: Garant

Theunissen, J. (2003). *De last van dyslexie in het voortgezet onderwijs* 's-Hertogenbosch: KPC groep. (interne publicatie)

Verschuren, P. & Doorewaard, H. (2010). *Het ontwerpen van een onderzoek*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers

Bijlage 1: Interview vragen docent en management

Docenten: Margriet, Maik, Willemijn en René (alle vragen)
Afdelingsleiders: André en Henk (alle vragen)
Rectrix: Kirsten (vragen: 14, 3, 6, 8, 9, 10, 11, 13)
Orthopedagoog: Marja (vragen: 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14)
Remedial teacher: Anneke (vragen: 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14)

Betreft: leerlingen uit TL 2 en A2

1. Heb je leerlingen in de klas die extra aandacht (zorg) nodig hebben?
2. Welke zorg hebben ze dan nodig? Hoe vaak en hoeveel?
3. Vind jij dat het Meander College iets over het hoofd ziet qua zorg?
4. Zitten er leerlingen met een diagnose (Dyslexie, ADHD, etc.) in deze klas?
5. Zijn dat de leerlingen die zorg nodig hebben?
6. Hoe vind jij de begeleiding van deze leerlingen verlopen?
7. Hoe begeleid jij deze leerling?
8. Vind jij dat er andere leerlingen zorg behoeven? Zo ja, waarom?
9. Hoe weet je welke leerlingen zorg nodig hebben?
10. Als je onvoldoende zicht hebt op de zorgleerlingen, hoe komt dat volgens jou en hoe kan dat beter?
11. Hoe vind jij de zorgstructuur van het Meander College werken?
12. Hoe houd je overzicht over de zorgleerlingen in je klassen?
13. Wat gaat er volgens jou veranderen met de invoering van passend onderwijs? Hoe ga je dat vormgeven met de ontwikkelingen rond passend onderwijs?
14. De stellingen:
 - Ik durf te stellen dat het gaat over goed onderwijs i.p.v. zorg.
 - Goed onderwijs leveren we doormiddel van de zorg goed af te stemmen.
 - De atheneum leerlingen hebben minder zorg nodig dan de VMBO leerlingen.
 - Als je goed onderwijs geeft, dan hoef je voor leerlingen met een andere onderwijsbehoefte niet veel aan te passen; dan hebben weinig leerlingen extra zorg nodig.

Bijlage 2: Zorgstructuur Meander College

Zorgstructuur Meandercollege 2011

